

Fossielen van het Sierra Ventana suppletiezand

Joeri Ryckaseys

Palaeontologica Belgica vzw
- *Scientia et miratio* -

2017: Bredene

Mijn eerste haaiantanden

2018...

Terwijl in Oostende...

Striatolamia macrota
Agassiz, 1838
Eocene
Oosteroever - Oostende

2021

Een handvol haaien- en roggentanden aangetroffen op stranden langs de Vlaamse kust (© Aïron Fabrice de Kisangani).

HAAIANTANDEN

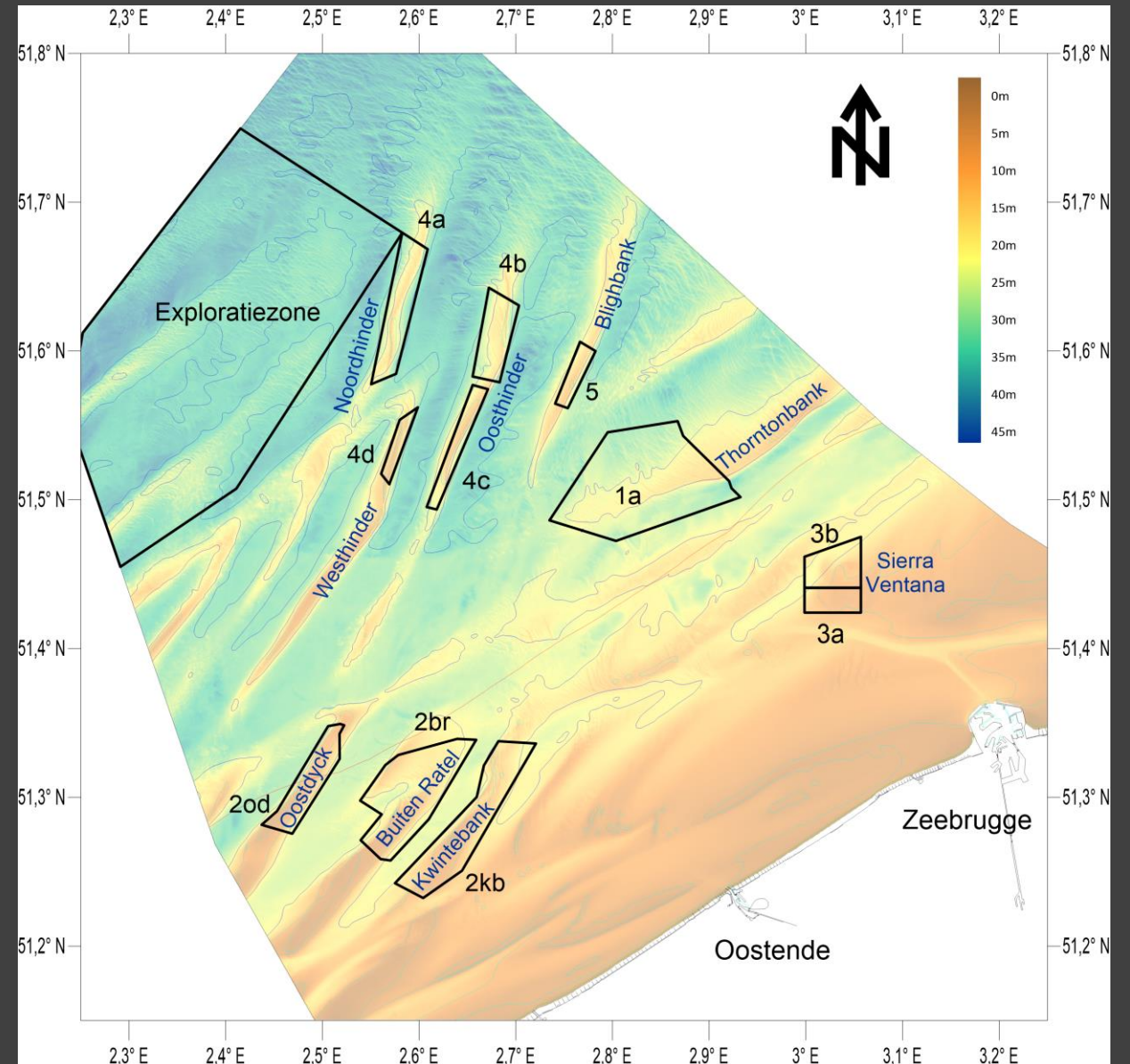
van de Oostendse Oosteroever

Joeri Ryckaseys

Bron: VLIZ – De Grote Rede 54 - 2021

Sierra Ventana?

- 1932: Duits schip
- Stortplaats baggerspecie
- Zandwinningszone

2022: een nieuwe kans!

- Nieuwe zandopspuitingen
- Herstel na de winter
- Storm 'Corrie'
- Zand van Sierra Ventana voor Bredene en De Haan

Nieuws Ma 24 januari 2022 Oostende Koksijde De Haan

1,45 miljoen kubieke meter extra zand voor veiliger strand

© FOCUS WTV

Joeri Ryckaseys (NorthSea-Lab – Palaeontologica Belgica)

17 maart 2023 - Oostende

Veldwerkrapport Sierra Ventana

Resultaten van het veldwerk verricht op het nieuw gesuppleerde zand afkomstig van zandwinningszone Sierra Ventana en bijzondere vondsten van de Oostendse Oosteroever.

De Strandvlo 44(1) - 2024

12

Resultaten van het veldwerk verricht op het nieuw gesuppleerde zand afkomstig van de zandwinningszone Sierra Ventana en bijzondere vondsten van de Oostendse Oosteroever.

Joeri Ryckaseys*

Inhoud

- Strandsuppleties
- Sierre Ventana: uniek?
  - Geologische context
  - Fossielen
- Andere locaties?
- Hoe determineren?
- Hoe leg je een verzameling aan?
- Hoe conserveren?
- Toekomstige suppleties?

Strandsuppleties

- Onderdeel van het Masterplan kustveiligheid: elke tien jaar
- ‘harde’ en ‘zachte’ maatregelen:
  - Harde: aanleg van dijken en stormmuren
  - Zachte: beschermen en uitbreiden duinengordel, zandsuppleties, ...
- Marien Ruimtelijk Plan wordt beheerd door het MDK (Mariene Dienst Kust)
- Concessies worden verleend door de Federale overheid

Fossielen op het strand

- 2014: eerste suppletie met zand van Sierra Ventana tussen Oostende en Blankenberge: aanwezigheid van fossielen
- 2018: suppletie met zand van de Hinderbanken op dezelfde strook (behalve Oostende): geen fossielen
- 2022: opnieuw suppletie met zand van Sierra Ventana: opnieuw fossielen

DE HAAN

2022: Sierra Ventana

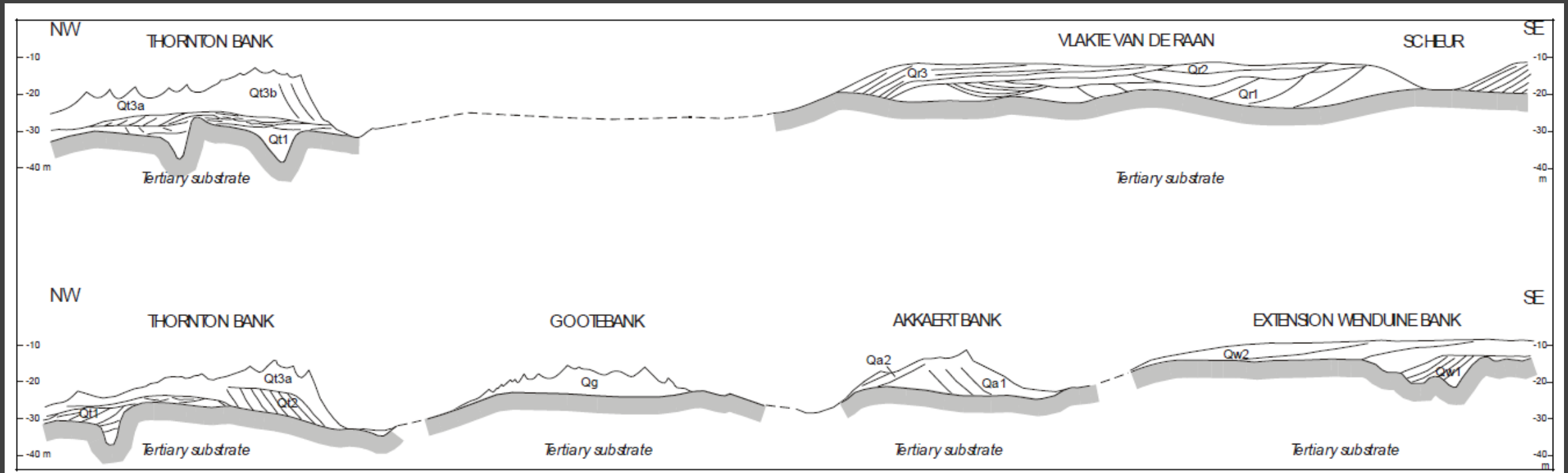
2018: Hinderbanken

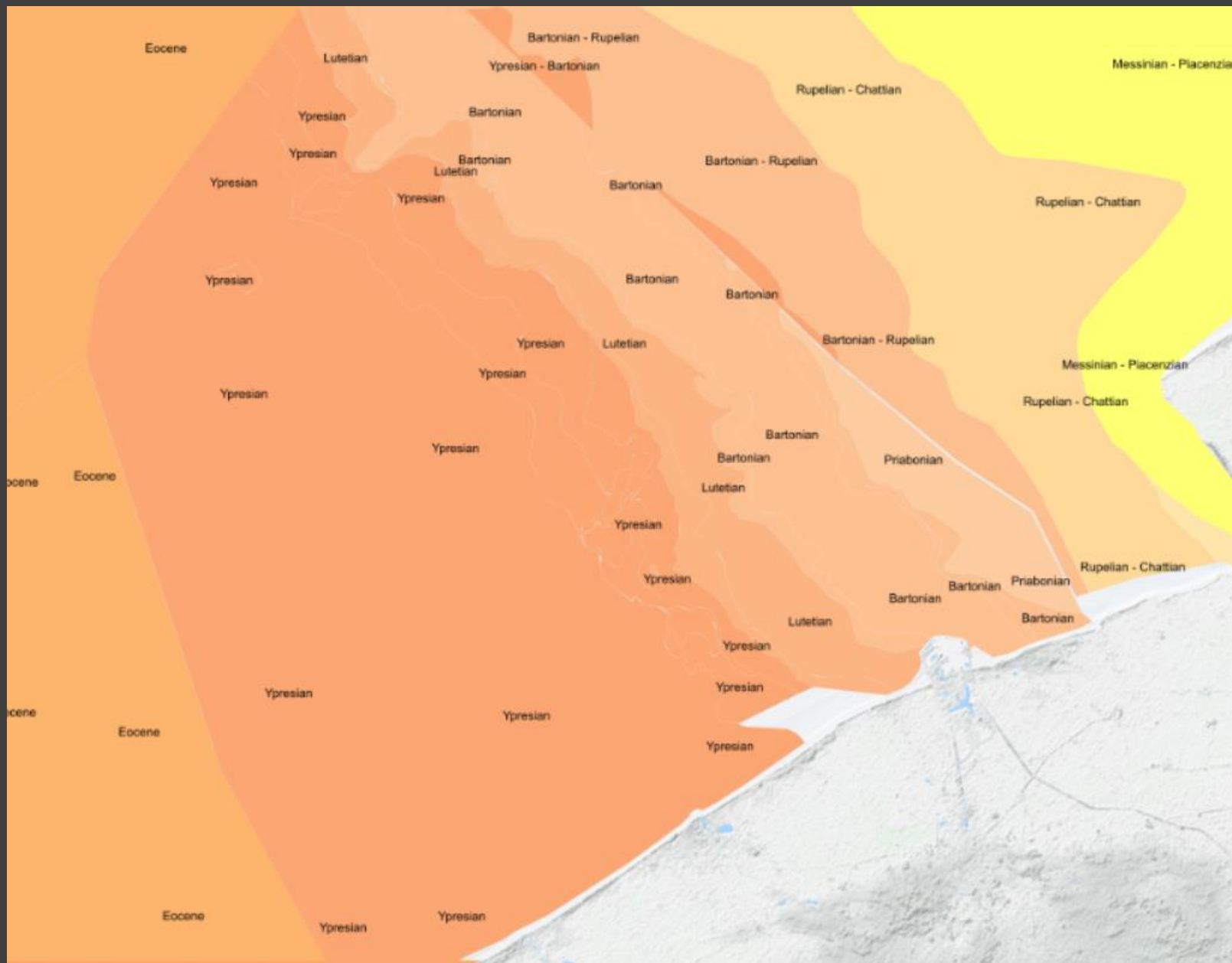
OOSTENDE OOSTEROEVER

2014: Sierra Ventana

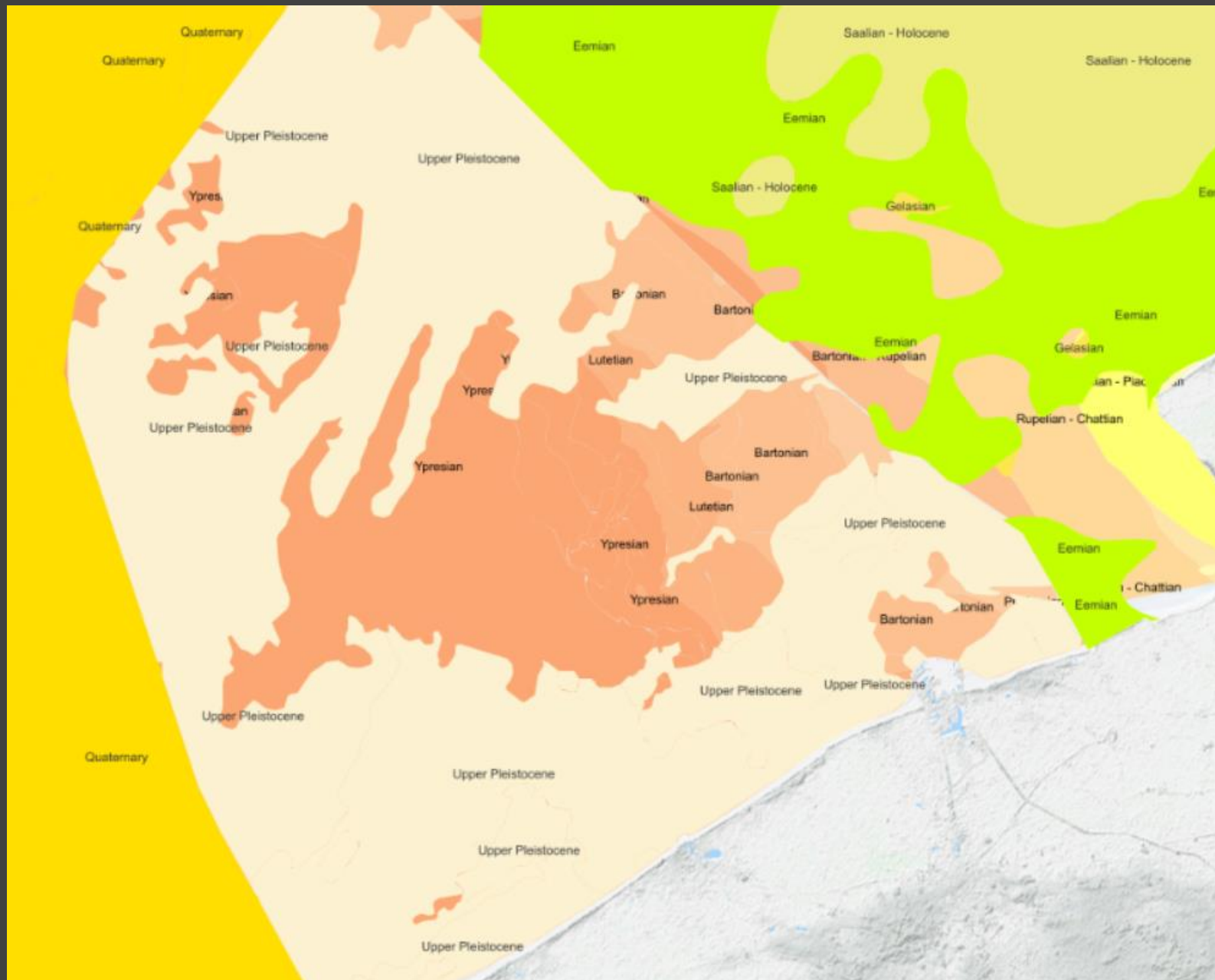
Geologische context

- Noordzeebodem: Paleogeen pakket met daarop een dunne laag kwartair (Neogeen in Belgisch deel volledig verweerd)
- Op veel plaatsen is het kwartair pakket dunner dan 2,5m tot zelfs volledig verdwenen

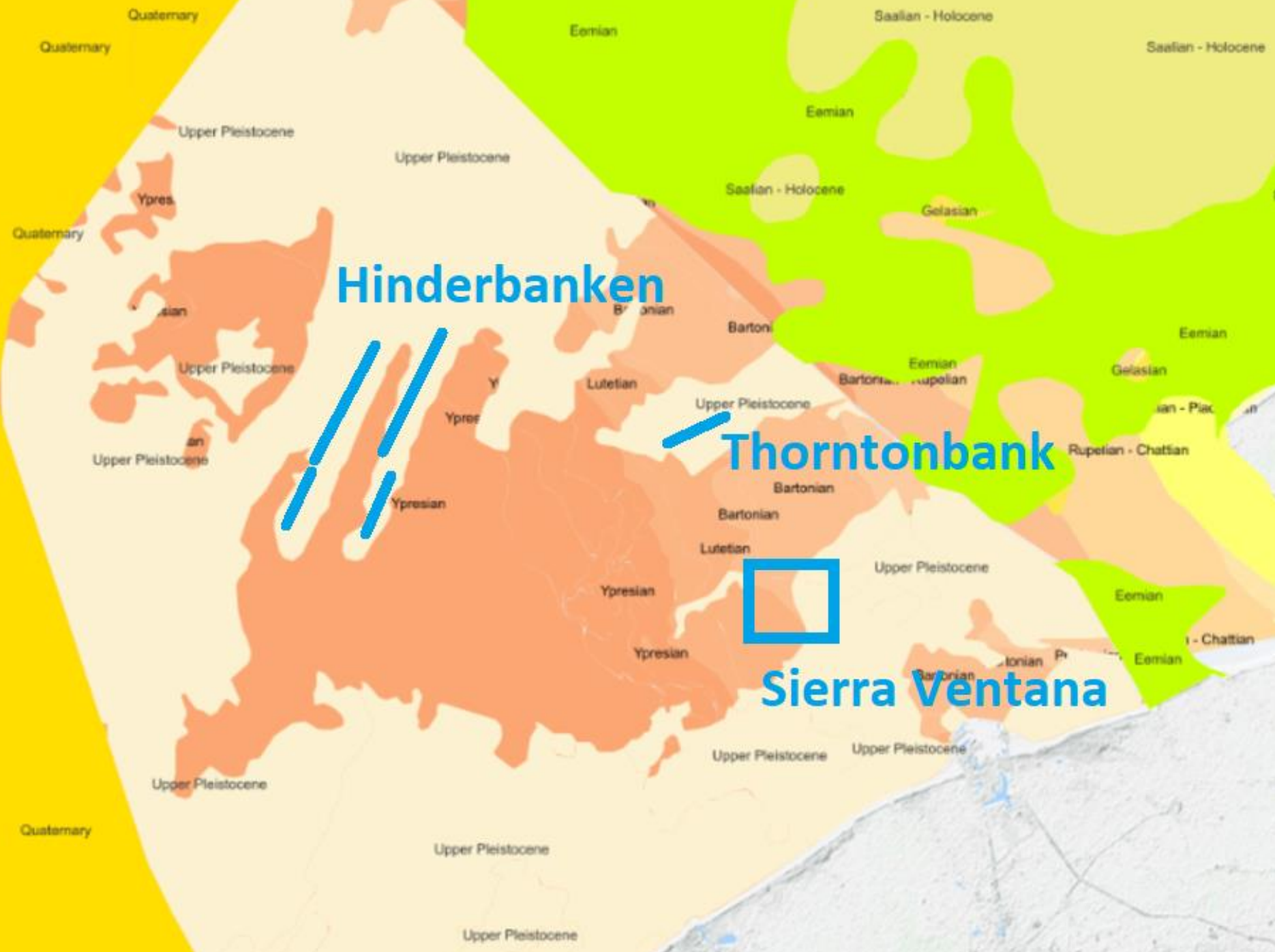

Paleogeen en Neogeen in de Noordzeebodem – © EMODnet map viewer

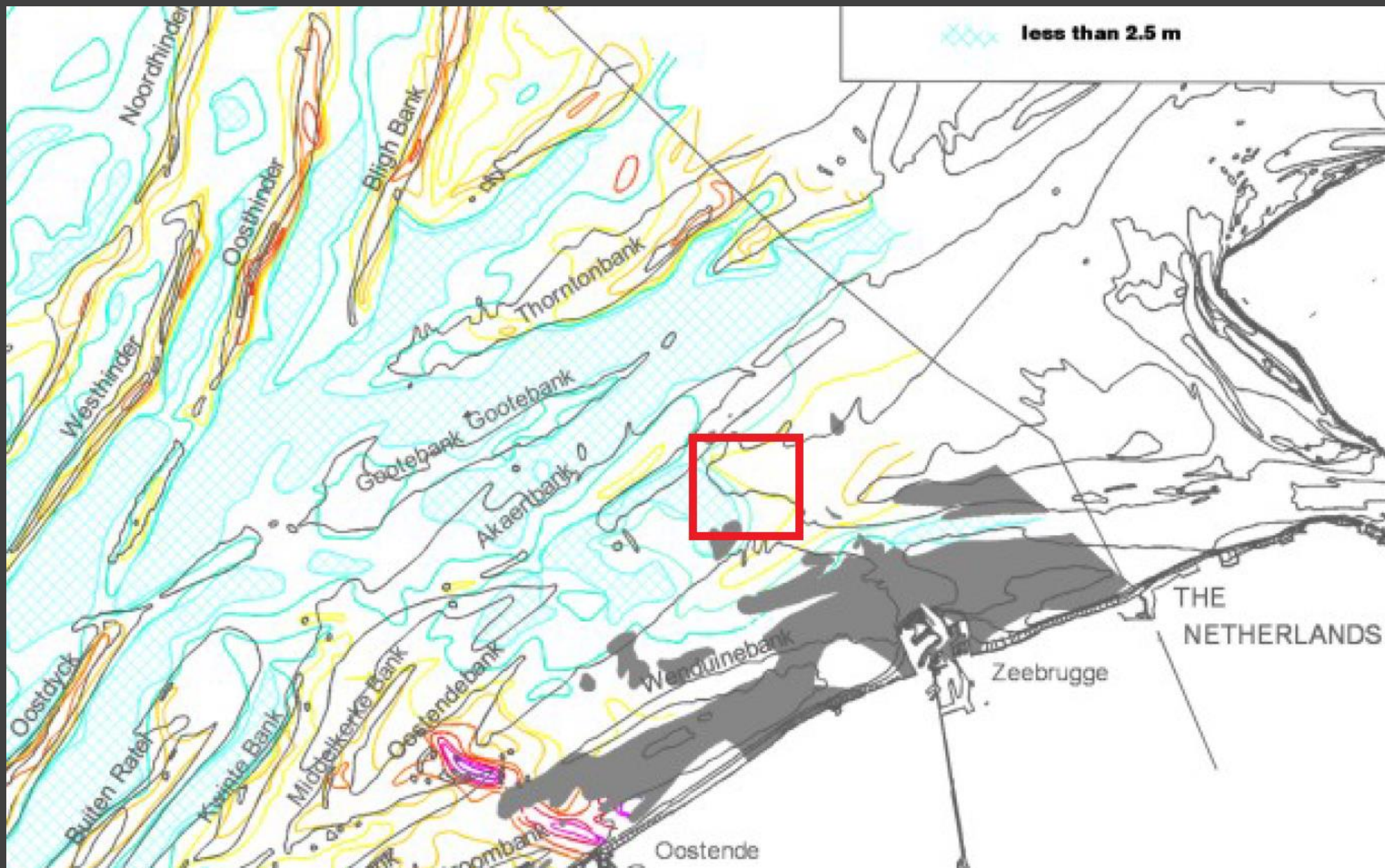
Kwartaire cover in de Noordzeebodem – © EMODnet map viewer

Hinderbanken

Thorntonbank

Sierra Ventana

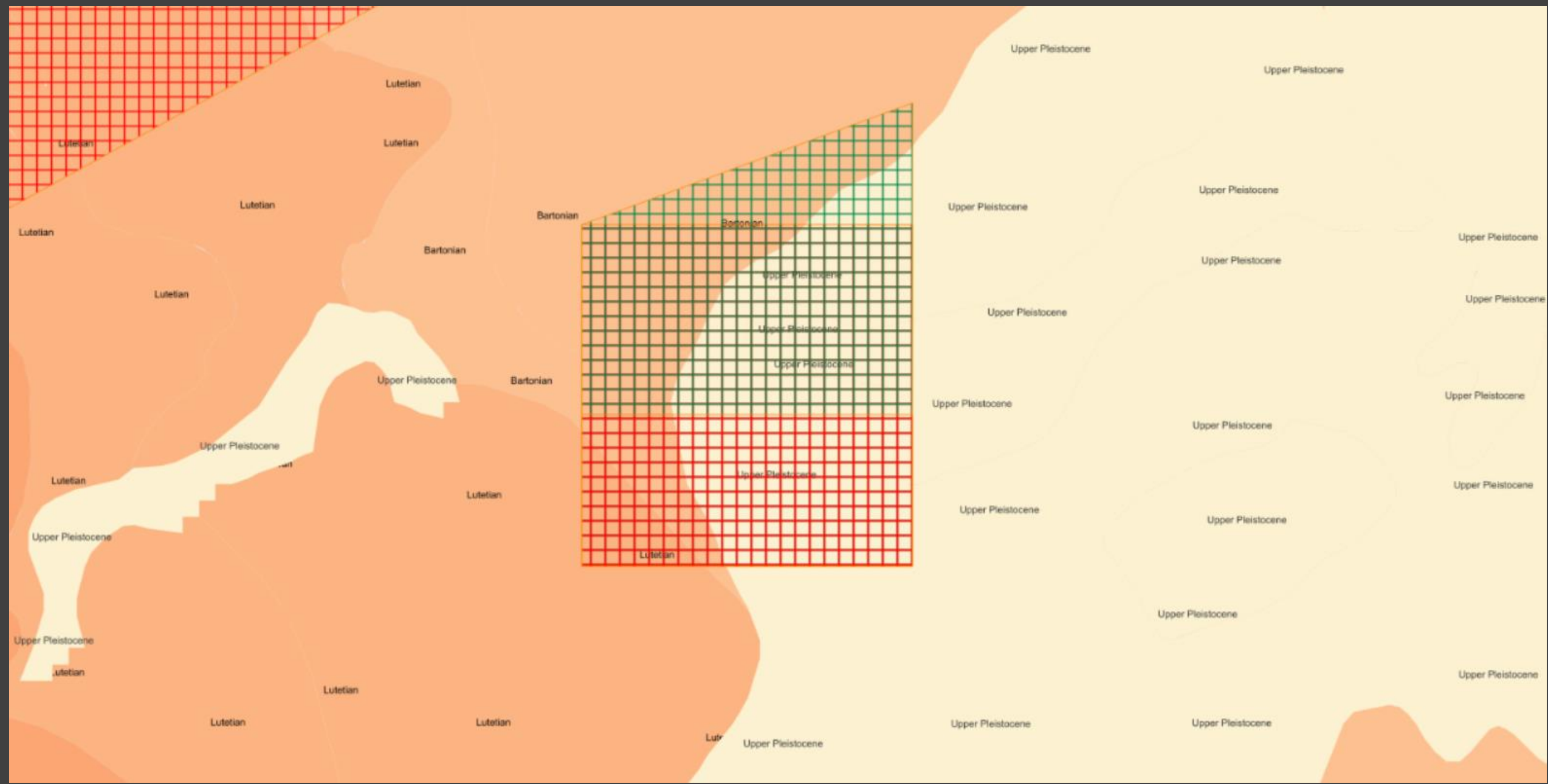
Dikte kwartaire cover in de Noordzee – © Let Bot et al, Tertiary and quaternary geology of the Belgian quaternary shelf

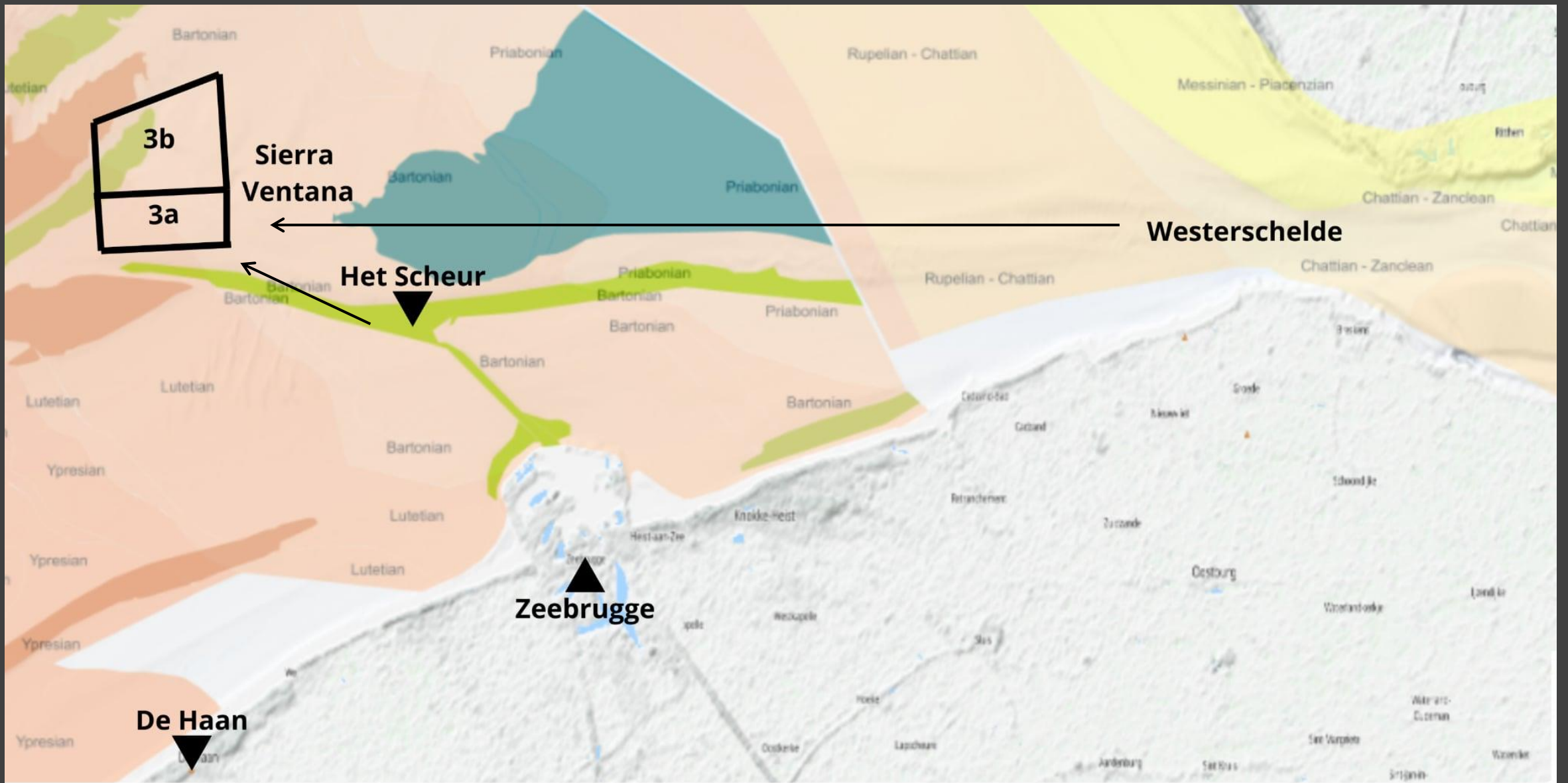
Hinderbanken: fossiel arm?

- Niet dieper ontginnen dan 5m
- Niet dieper ontginnen dan ondergrens kwartair
- Reden: stabiliteit van de zandbanken

Sierra Ventana: fossiel rijk?

- Aanwezigheid paleogeen substraat aan het oppervlak
- Gebruik als stortplaats baggerspecie
- Door locatie als baggerstort te gebruiken wordt ontgonnen zand terug aangevuld

Sierra Ventana

Paleogene fossielen:

- Aanvoer baggerspecie
- Aanwezigheid paleogeen substraat

Neogene fossielen:

- Aanvoer baggerspecie uit het Antwerpse

Pleistocene fossielen:

- Aanwezigheid kwartaire cover (Marien Pleistoceen)
- Aanvoer baggerspecie vaargeulen (waaronder 't Scheur)

Fossielen uit het Paleogeen

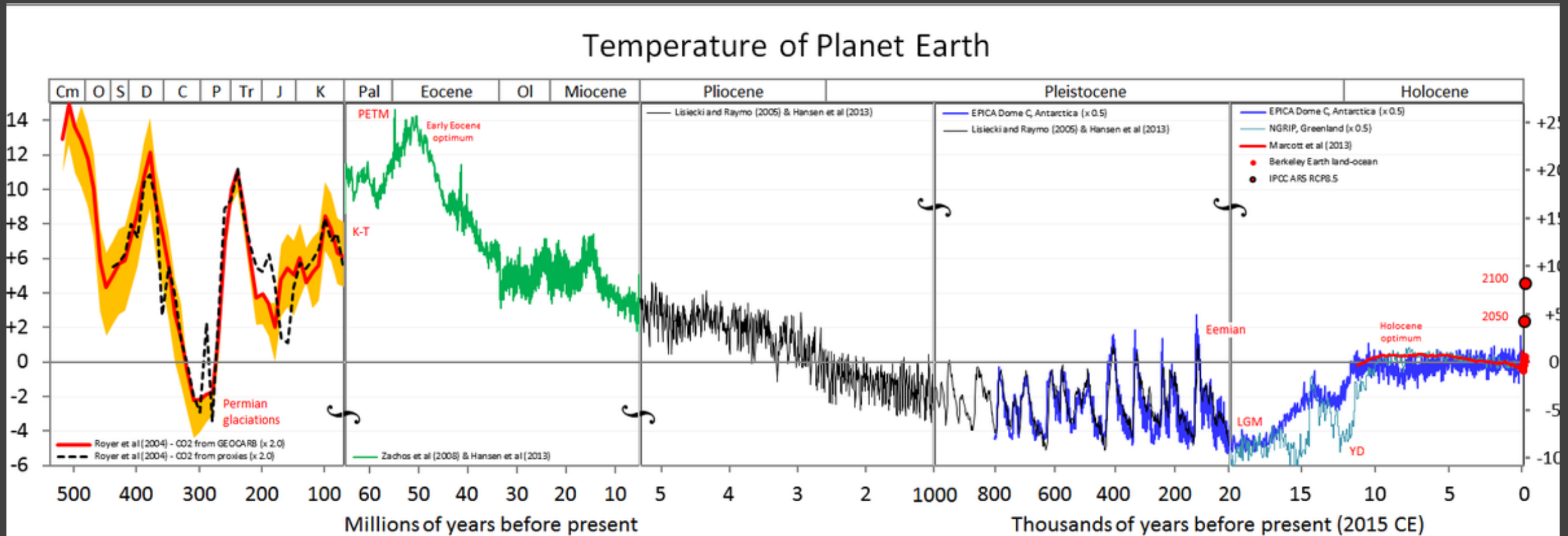
ej.bosch 2008 ©naturalis

© Geologie van Nederland

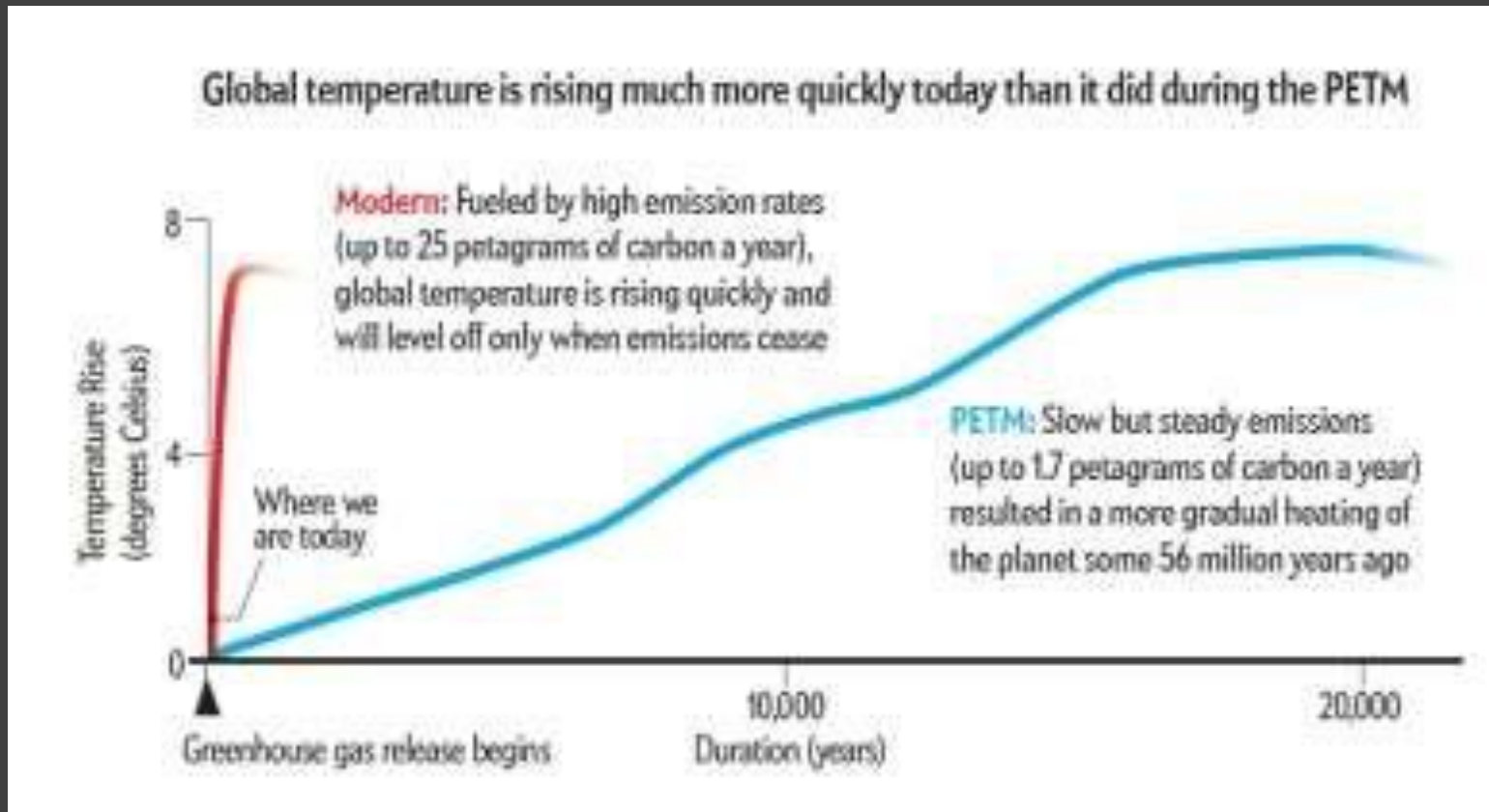
Europa in het Eoceen

Evolutie van de temperatuur op aarde

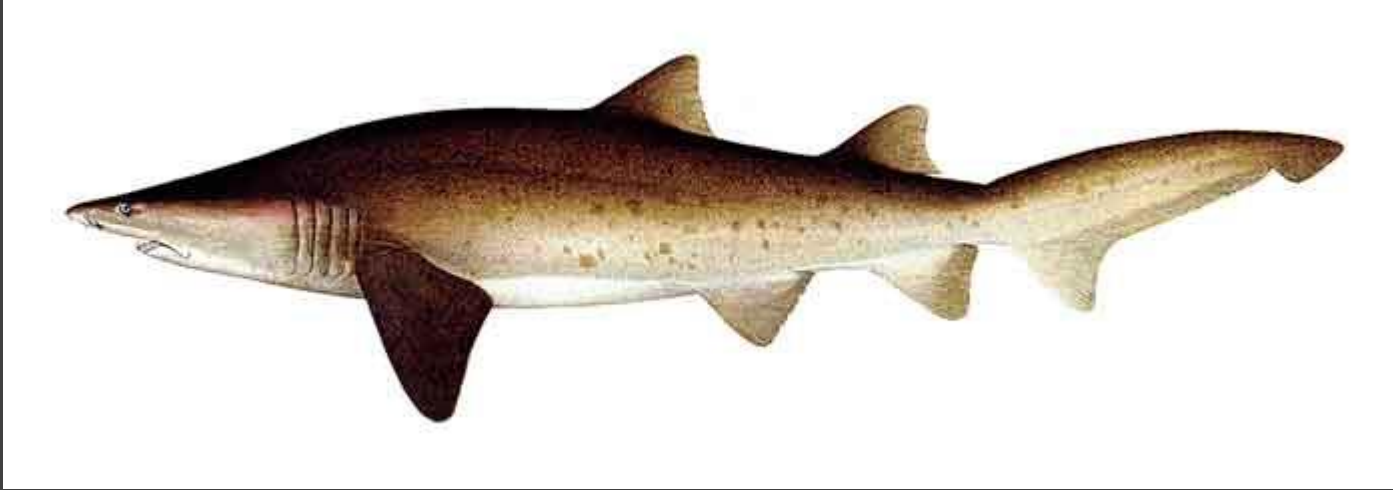
Herkenbaar?

Haaien

Striatolamia macrota Agassiz, 1838

Werd gemiddeld 3m lang

Meest voorkomende haaiensoort
in het Belgisch Paleogeen (Nolf,
1988)

© <http://vertebresfossiles.free.fr/>

1cm

Carcharias acutissima Agassiz, 1843

1cm

Rechtstreekse voorouder van *Carcharias taurus* Rafinesque, 1810

Brachycarcharias lerichei Casier, 1946

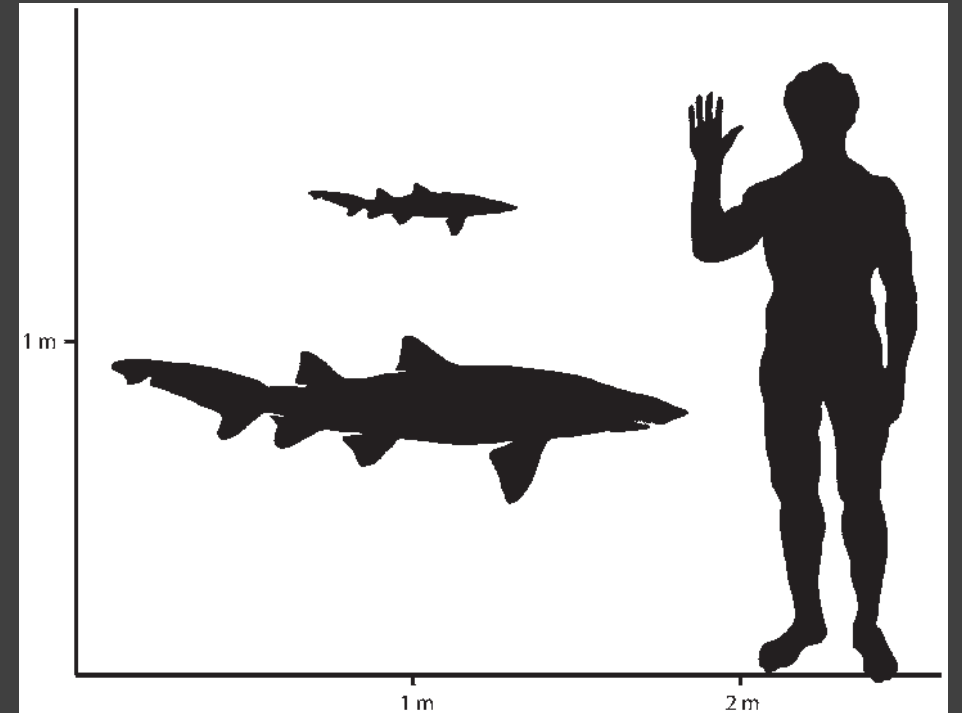

1cm

© Sven Delandat

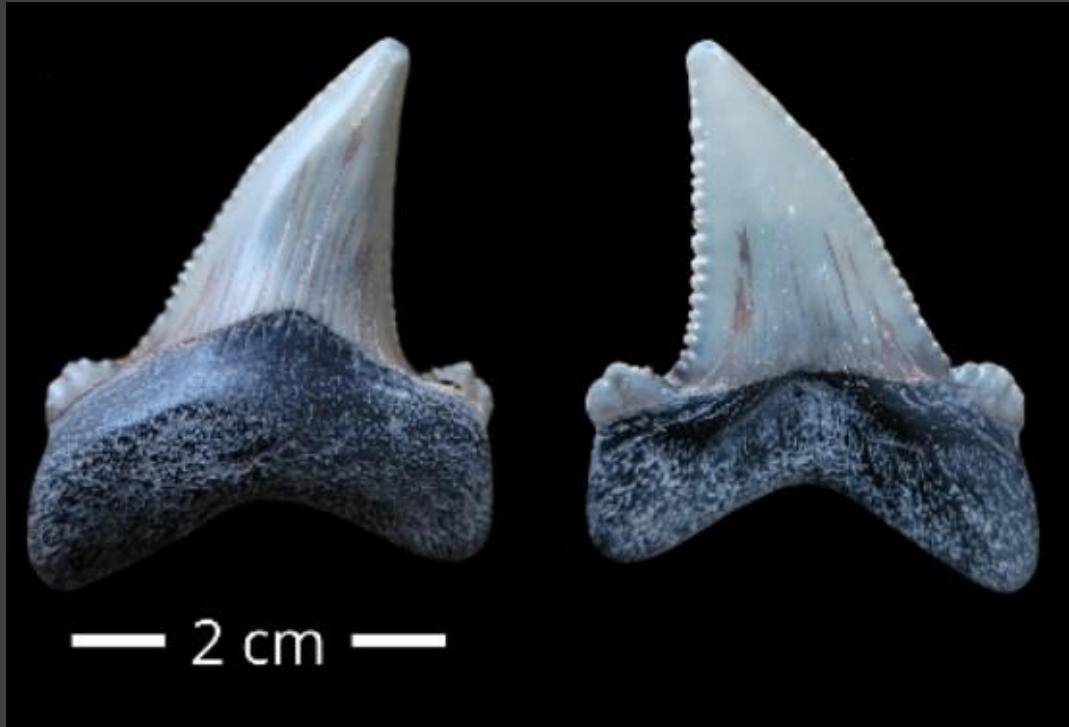

1cm

© Jürgen Kriwet

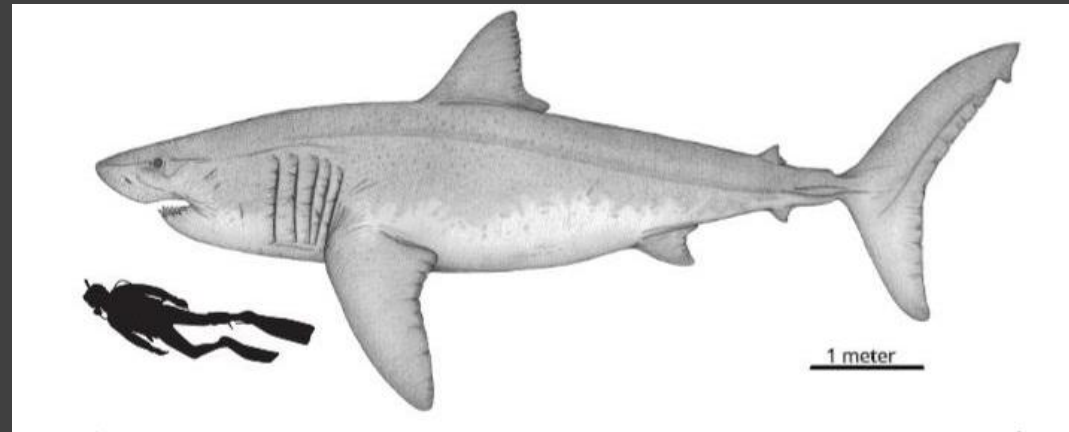
Otodus auriculatus Blainville, 1818

© Sven Delandat

Voorouder van de *Otodus megalodon*. Werd tot 8m lang

Heeft gekartelde tanden.
Diagnostische kenmerken niet altijd bewaard door verwering.

© PaleonerD01

Abdounia minutissima Winkler, 1874

Abdounia minutissima
Winkler, 1874

Abdounia recticonia
Winkler, 1873

Schaal: 5mm

Kleine haaiensoort

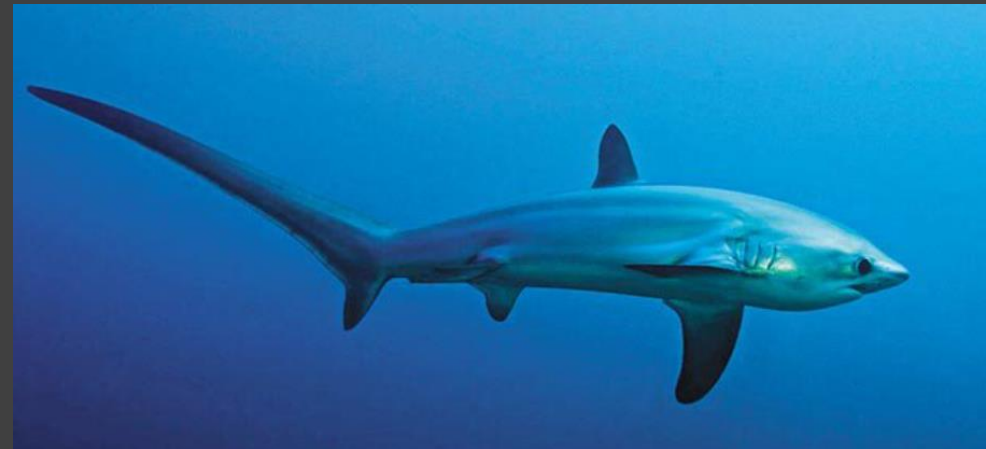
Reeds vroeg aanwezig in het Paleogeen. Een vroege requiemhaai en daarmee verwant aan diverse

haaiensoorten (tijgerhaai, zwartpuntrifhaai, stierhaai, ...)

Kleine tanden, vaak redelijk goed bewaard

Alopias latidens Leriche, 1909

- Uitgestorven soort voshaai
- Verwant aan huidige voshaai
- De ‘voshaai’ is met uitzondering van de ijstijden nooit echt weggeweest uit onze streken

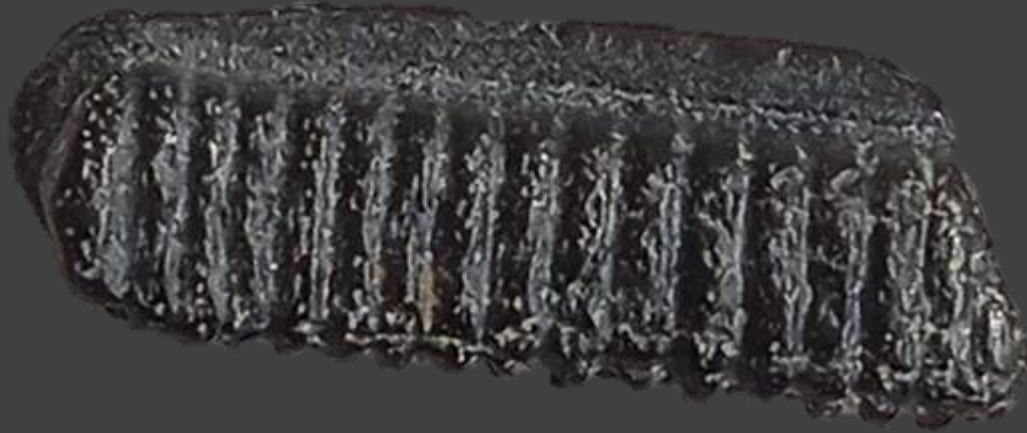
Voshaai
© Smithsonian magazine

A silhouette of a manta ray swimming in clear blue water, viewed from below. The ray is dark against the lighter blue water, and its wings are spread wide. The water surface is visible at the top of the frame, with some ripples and light reflections. The overall scene is serene and captures the graceful movement of the ray.

Roggen

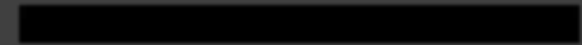
Myliobatidae of adelaarsroggen

Myliobatis sp. Cuvier, 1816

1cm

Aetobatus irregularis Agassiz, 1843

1cm

Burnhamia daviesi Woodward, 1889

© Sven Delandat

Taeniurus cavernosus Probst, 1877

© Sven Delandat

Vissen

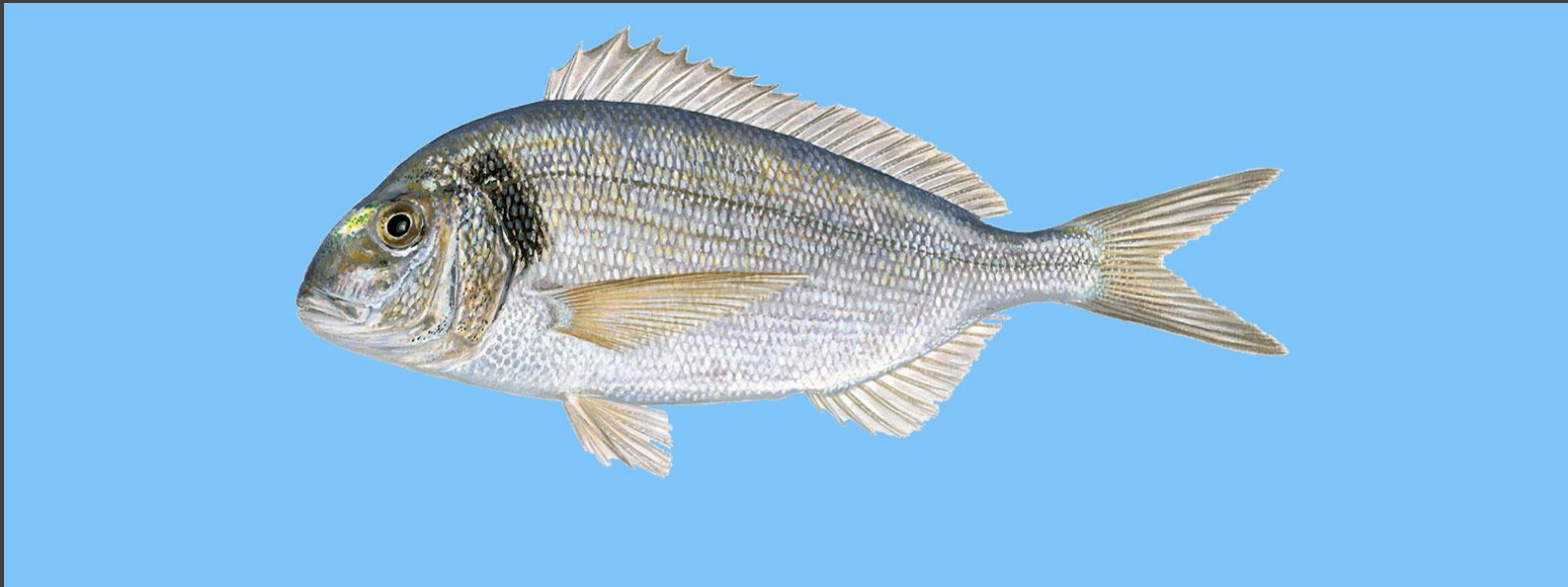
Albula pacifica of 'Pacific shafted bonefish'
© Ross Robertson - wikipedia

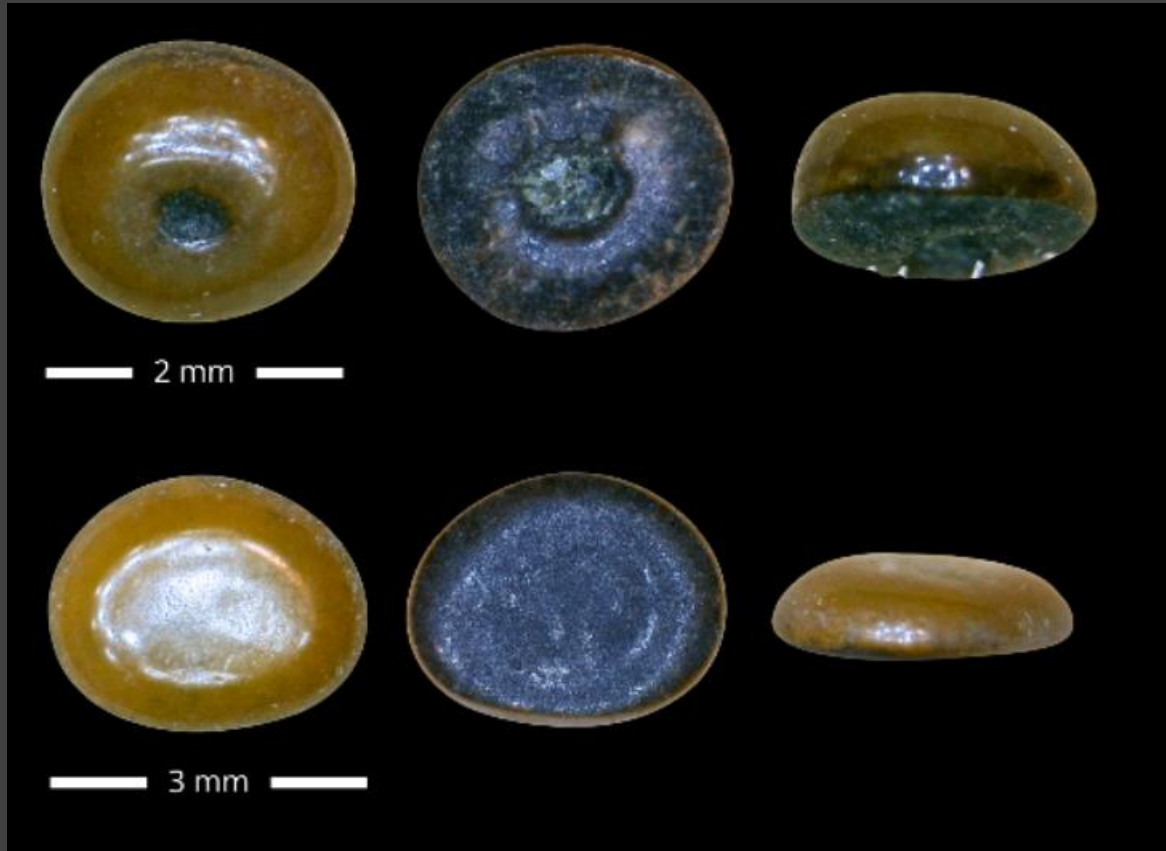

Pycnodus platessus Blainville, 1818
© Haplochromis - wikipedia

Probleem

- Zeebrasem (Sparidae) hebben dezelfde soort tanden als Pycnodus
- Zonder exacte geologische context wordt determineren moeilijk

Vissentanden
© Sven Delandat

Eotrigonodon sp. Weiler, 1829
© Anne Dekeyser

Weekdieren

Venericor planicosta Lamarck, 1801

- Typische 'gidsfossiel' voor het Eoceen
- Verweerde exemplaren maken soortspecifieke determinatie moeilijk
- Bij volledig afgesleten bivalven is soortspecifieke determinatie quasi onmogelijk

1cm

1cm

Volledig verweerd exemplaar

Ostrea multicosata Deshayes, 1832

Deze wordt vaak verward met de *Ostrea edulis* (Linnaeus, 1758).

Ostrea multicosata

1cm

Ostrea edulis

Haustator solanderi Mayer-Eymar, 1877

- Gastropoda
- Behoort tot de penhorens
- Te verwarren met *Turritella incrassata*
- Smaller opeenvolgende windingen
- Vlakke windingen
- Zwakgeribd
- Te vinden in het gruis van het droog zand

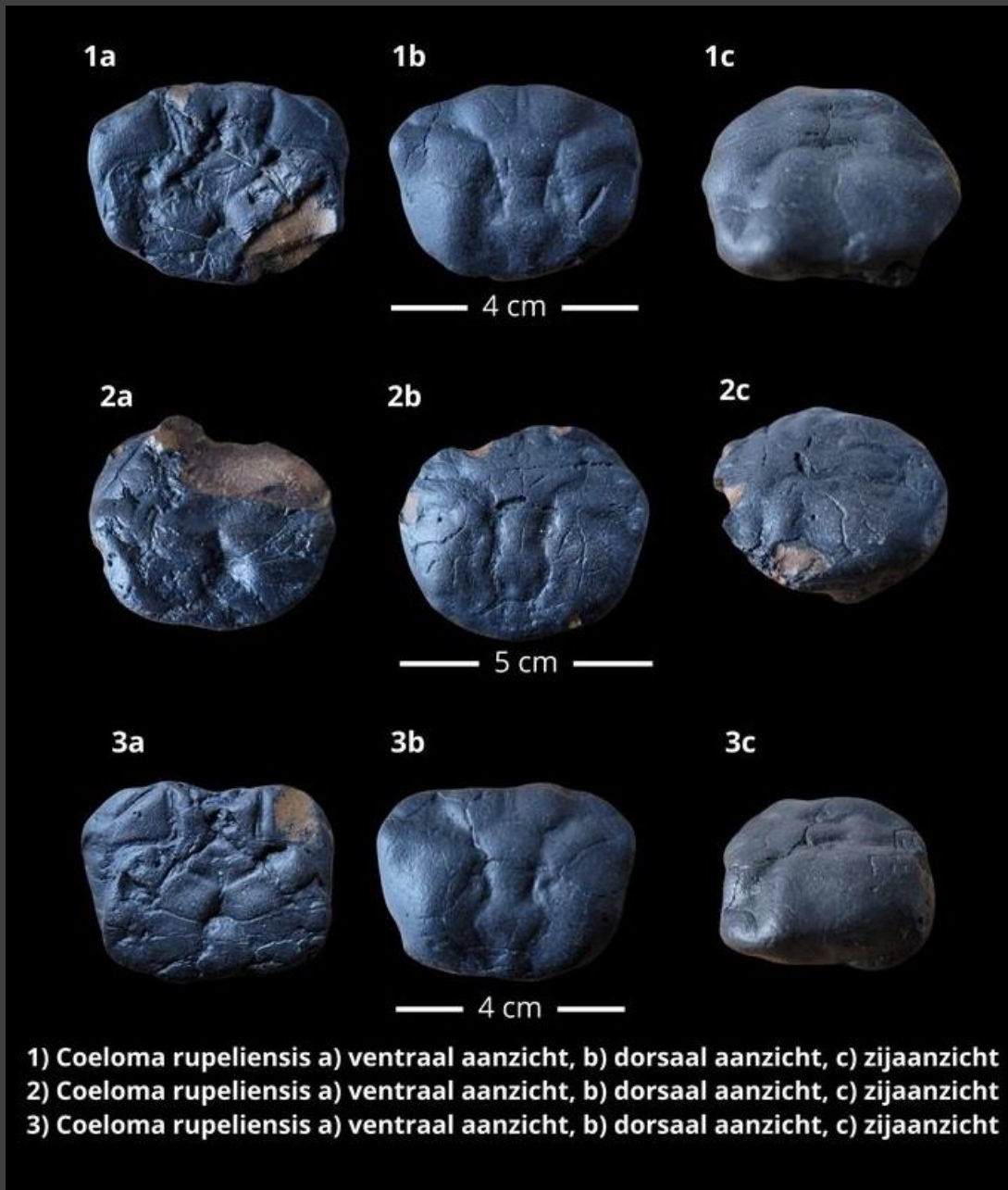
1cm

Kreeftachtigen

Fossiele steenkernen

- Pantser opgevuld met sediment
- Het eigenlijke pantser is verdwenen, de afdruk is bewaard gebleven
- Moeilijk te determineren:
  - Details ontbreken
  - Exacte geologische context ontbreekt (gelijkenissen met fossielen uit de zogenaamde “London clay”)
  - Soms te determineren tot op genusnaam

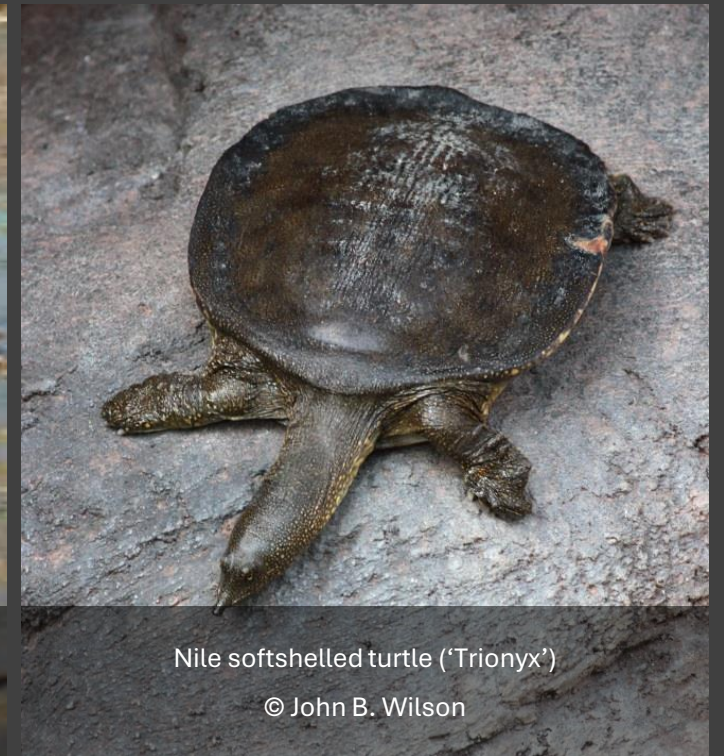
1) *Coeloma rupeliensis* a) ventraal aanzicht, b) dorsaal aanzicht, c) zijaanzicht
2) *Coeloma rupeliensis* a) ventraal aanzicht, b) dorsaal aanzicht, c) zijaanzicht
3) *Coeloma rupeliensis* a) ventraal aanzicht, b) dorsaal aanzicht, c) zijaanzicht

Harpactocarcinus sp. Milne-Edwards, 1812

© Sven Delandat

Reptielen

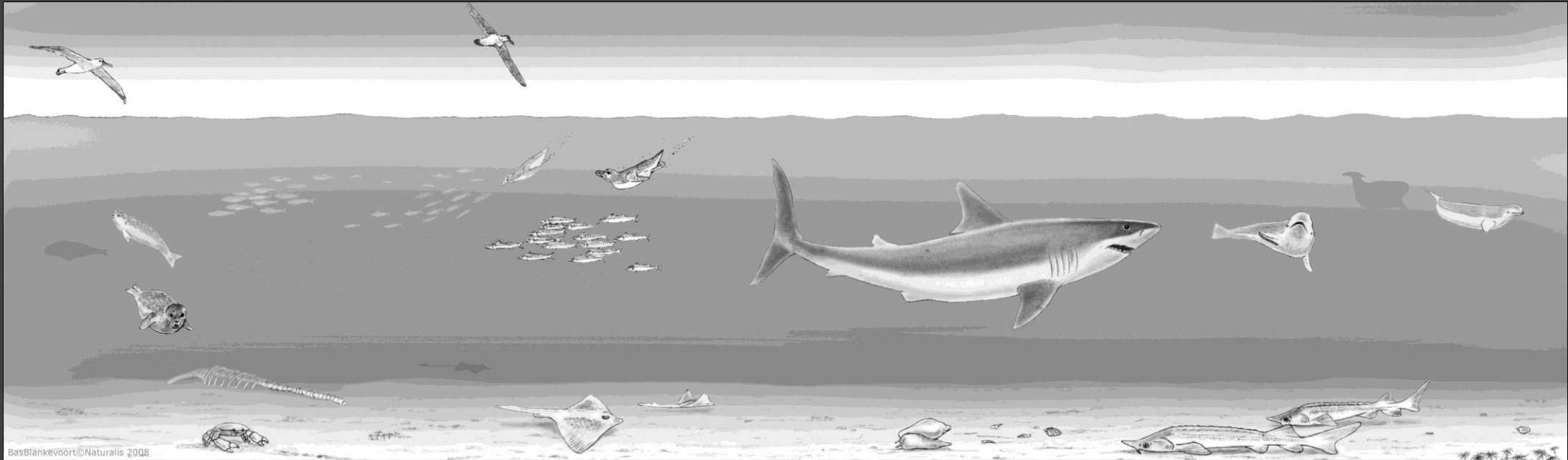

Osteoderm van een kleine krokodilachtige
Diplocynodon sp. Pomel, 1847

Osteoderm van een schildpad?
Mogelijks *Trionyx* sp. Geoffroy Saint-Hilloy, 1809
© Koen Stein

Fossielen uit het Neogeen

BasBlankevoort©Naturalis 2008

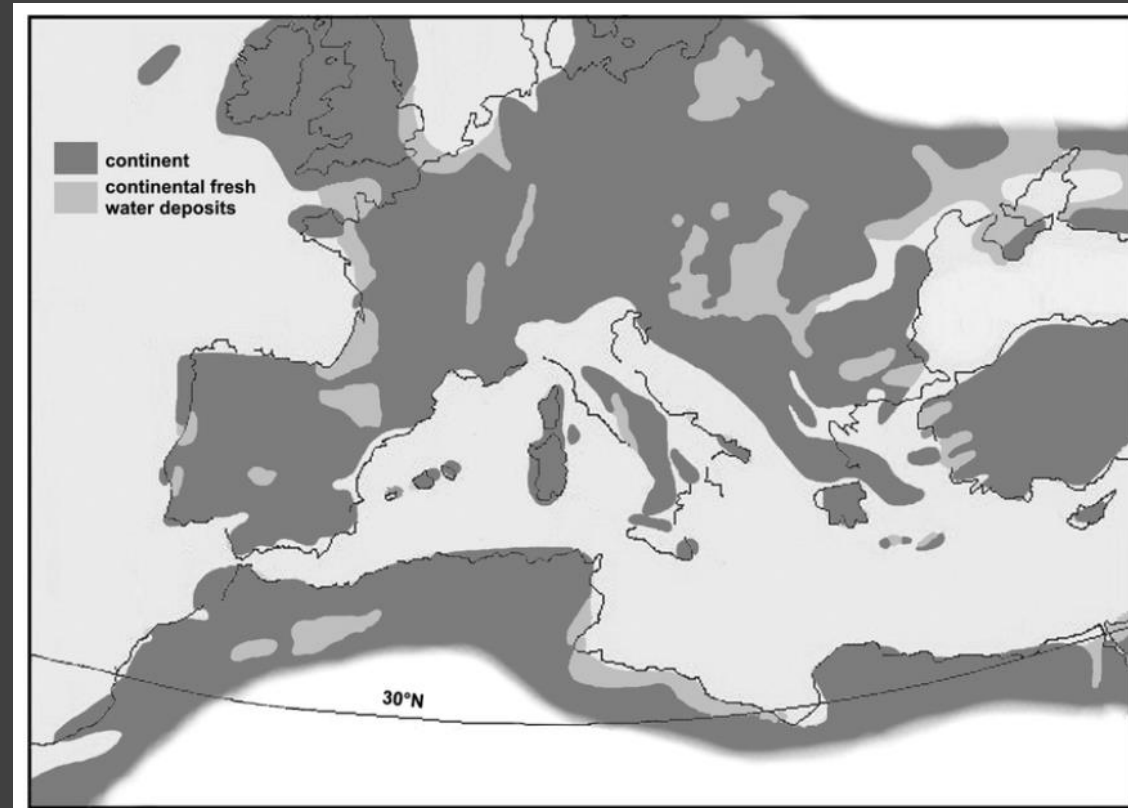
© Geologie van Nederland

Europa in het Mioceen (23 – 5,3 Ma)

© Harzhauser et al., The Central Paratethys Sea – Rise and demise of a Miocene European marine biodiversity hotspot - <https://www.nature.com/articles/s41598-024-67370-6>

Europa in het Plioceen (5,3 – 2,58 Ma)

Map of Europe in the early Pliocene (3.8 Ma). From YILMAZ et al. (1996) at www.mnhn.fr/mnhn/geo/pliocene.html, modified. Europa im frühen Pliozän (vor 3,8 Millionen Jahren). Aus YILMAZ et al. (1996) und www.mnhn.fr/mnhn/geo/pliocene.html, modifiziert.

2D/3D/IMAX

MEGALODÓN

THE MEG

JASON
STATHAM

LI
BINGBING

RAINN
WILSON

RUBY
ROSE

WINSTON
CHAO

CLIFF
CURTIS

Haaien

Carcharodon hastalis Agassiz, 1838

- Werd 8 tot 9m lang
- Voeding: vissen, zeezoogdieren (walvissen, zeeleeuwen, ...) en andere haaien
- Tanden makkelijk te herkennen aan hun grootte
- Voorouder 'Great White'

1 cm

1 cm

Isurus oxyrinchus Rafinesque, 1810

1 cm

1 cm

'Shortfin mako' of Kortvin makreelhaai
© nationalmarinesanctuary.org

Carcharodon carcharias Linnaeus, 1758

- Komt vandaag nog voor
- Klimaatverandering zorgt voor migratie
- Populatie in Adriatische zee
- Verdwaald exemplaar bij Mallorca
- Ooit richting Noordzee?

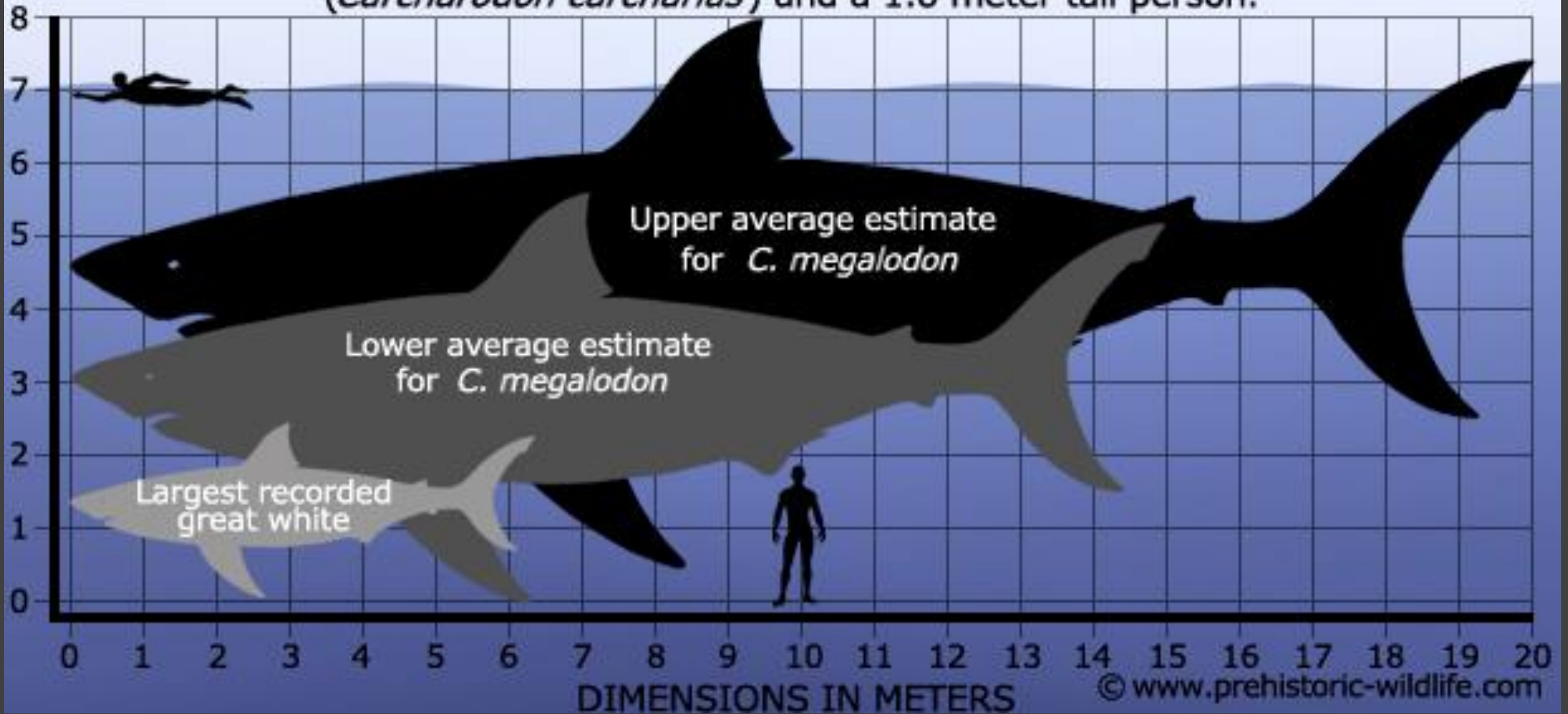

Otodus megalodon Agassiz, 1835

- Grootste haaiensoort die de wereld ooit gekend heeft
- Werd tot 20m lang
- Uitgestorven door klimaatverandering op het einde van het Pliocleen samen met alle andere superhaaien (behalve Great White)

Estimates for *C. megalodon* compared with the largest recorded great white shark (*Carcharodon carcharias*) and a 1.8 meter tall person.

Extra: Convergente evolutie

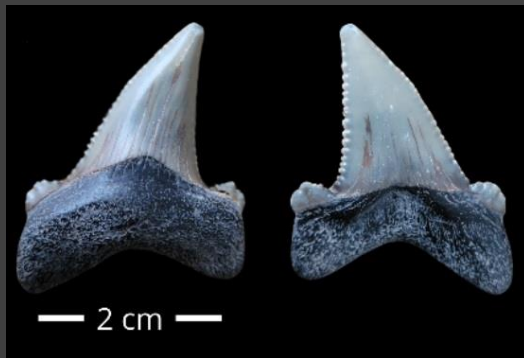

1 cm

Carcharodon hastalis

'Great White'

Otodus auriculatus
© Sven Delandrat

Megalodon – © Sven Delandrat

A manta ray is shown in silhouette, swimming towards a large, bright, circular light source that creates a lens flare effect. The water is dark blue, and the light source is a bright, overexposed circle. The manta ray's wings are spread wide, and its head is pointed towards the light. The overall scene is dramatic and high-contrast.

Roggen

Raja clavata Linnaeus, 1767

- Fossiele huidstekels van de stekelrog
- Pliocceen & Kwartair
- Status: kwetsbaar

1cm

Staart van de stekelrog

©Fossilforum

Zoogdieren

Zoogdieren: botfragmenten

Schedelfragment walvis,
Mioceen

Gehoerbeentjes odontoceti

© Sven Delandat

Weekdieren

1cm

Turritella incrassata Sowerby, 1814

Plioceen

Fossiele penhoren

Duidelijk te onderscheiden ribben

op de wendingen

1cm

Laevastarte basteroti De la Jonkaire, 1823

Plioceen

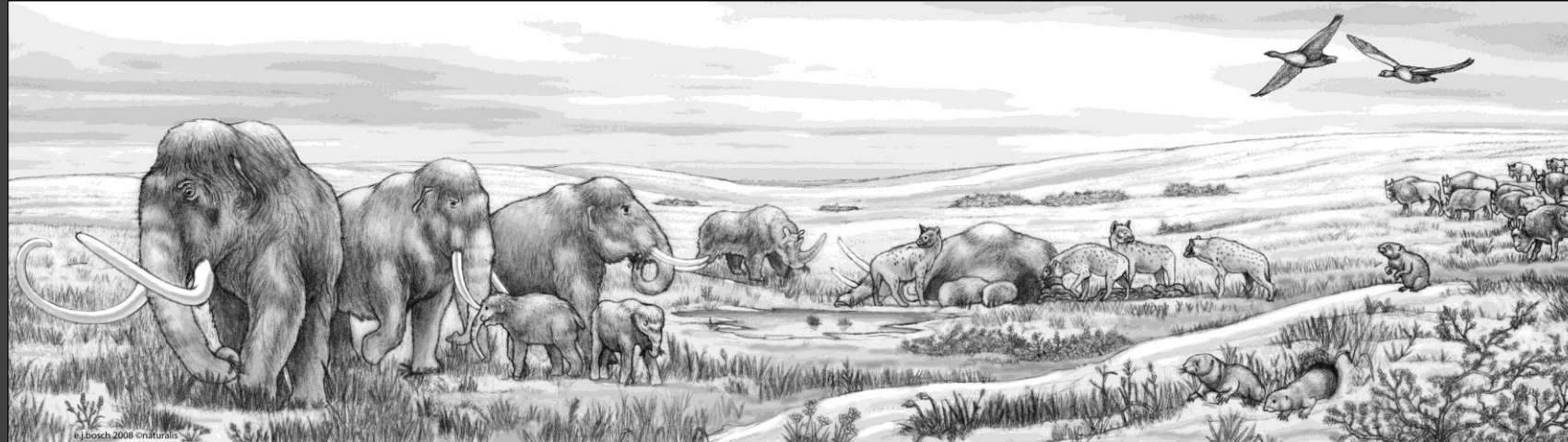
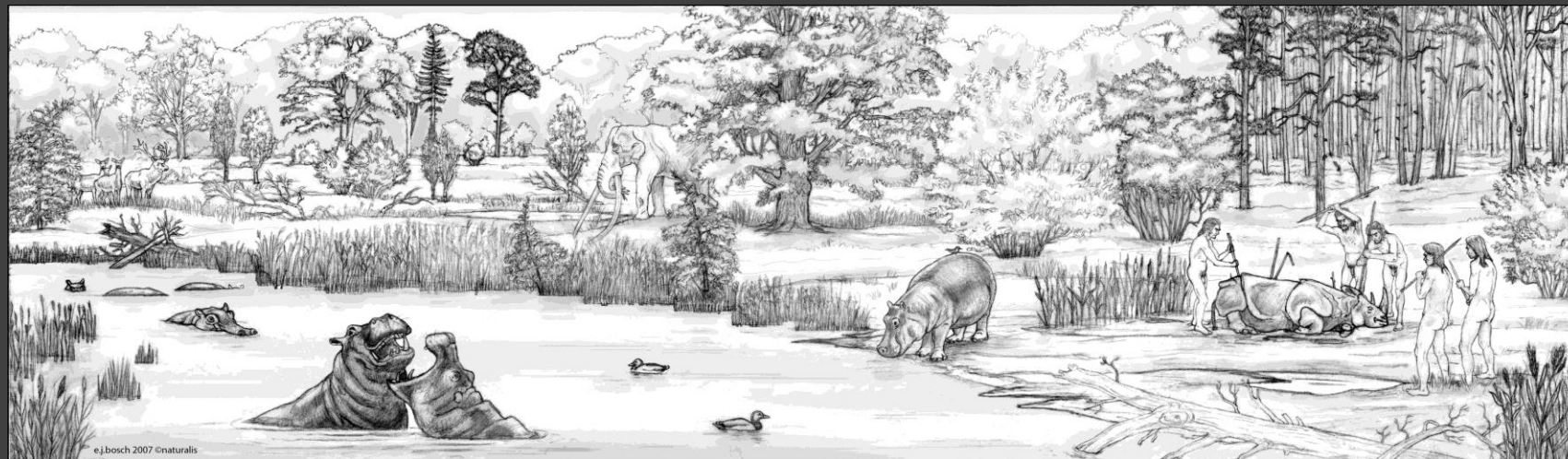

1cm

Dosinia exoleta Linnaeus, 1758

Plioceen

Pleistoceen

Uiterste grenzen van de ijskappen in de laatste drie ijstijden

© dandebate.dk

Slurfdragers: mammoeten en olifanten

Mammuthus primigenius
Blumenbach, 1799
© Annick De Ridder

Mammuthus meridionalis
Nesti, 1825

Palaeoloxodon antiquus Falconer &
Cautley, 1847
© Sky Brynckman

1 cm

Cervus
elaphus
Linnaeus,
1758

Middenvoetsbeen

Weekdieren

Laatste tussenijstijd: Eemien (0.126 – 0.116 Ma)

- Zeespiegel lag iets hoger dan vandaag
- Grootste deel van kwartair zand in de Noordzee werd afgezet in het Eemien
- Gemiddelde temperatuur lag twee graden hoger
- Mariene fauna vergelijkbaar met die van de Golf van Biskaje
- Problematisch voor schelpen: fossiel of niet fossiel?

Diverse schelpen

Striarca lactea Linnaeus, 1758

Melkwitte arkschelp

©Strandvondsten.nl

Mimachlamys varia Linnaeus, 1758

Bonte mantel

©Vleet.nl

Verschillende fuikhorens

Grofgeribde fuikhoren
Nassarius nitidus Jeffreys, 1867

Kleine fuikhoren
Nassarius pygmaeus Lamarck, 1822

Verdikte fuikhoren
Nassarius incrassatus Müller, 1773

Zelf zoeken?

GETIJDENZONE

VERWERINGSZONE

GRUISLAAG

Gesuppleerde zanden: waar zoeken?

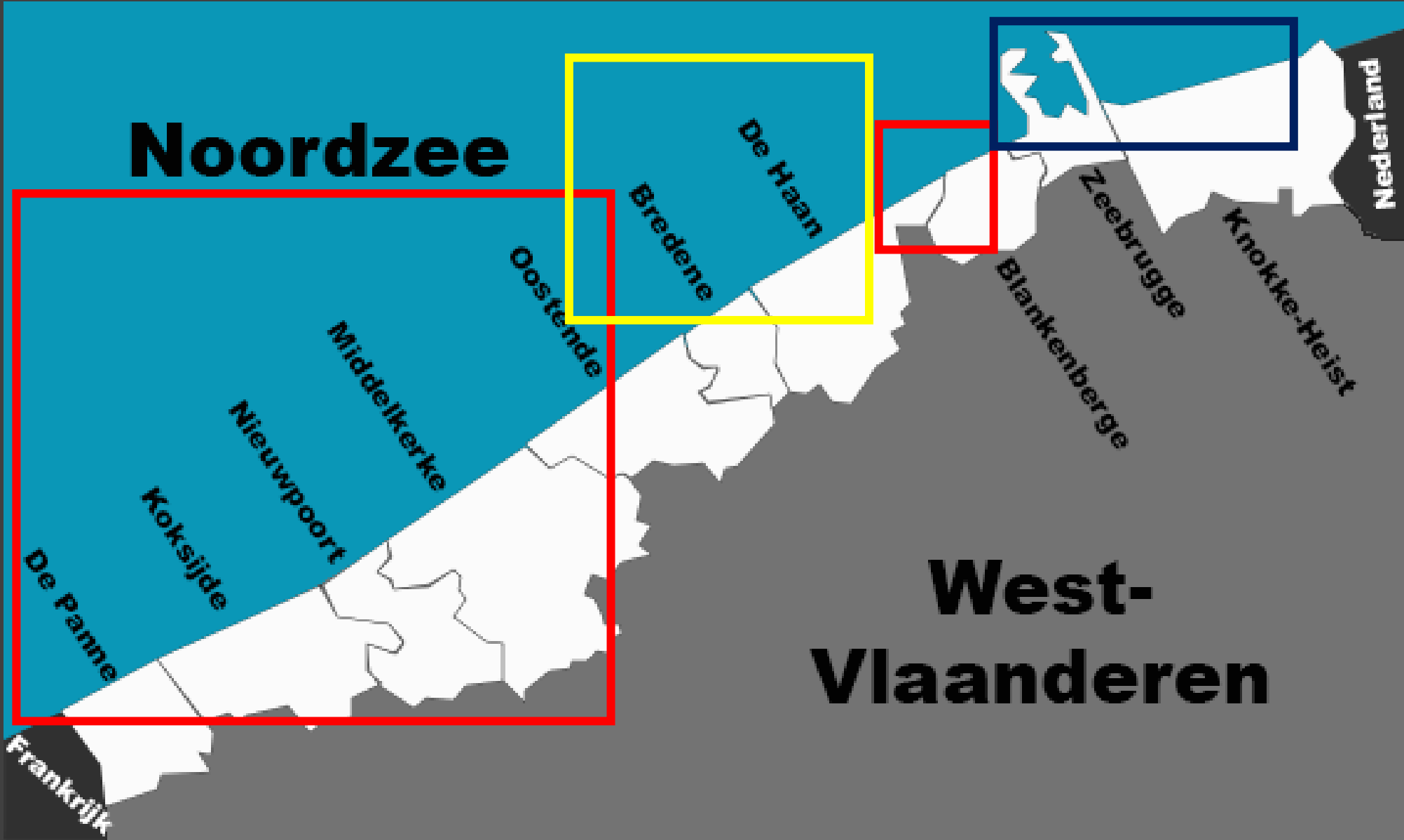

Kliffen van gesuppleerde
zanden

Noordzee

West-Vlaanderen

Fossielen niet ouder dan het Eem
Tenzij door herwerking

Rijk aan fossielen door
Suppletie Sierra Ventana

Rijk aan fossielen door aanspoelen
én suppletie

Zwin

© Wilma Gerrits

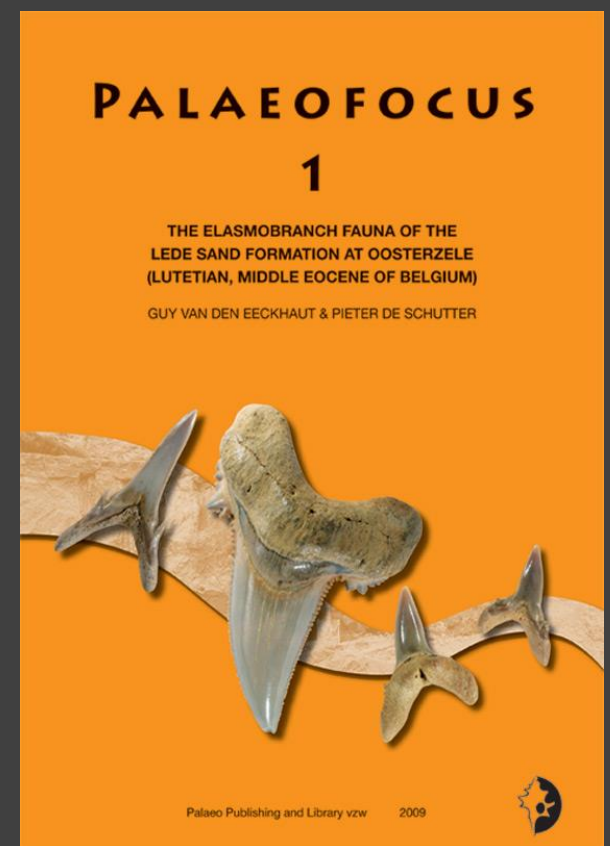
© Annemie Schrik

De Kaloot (NL)

Determineren?

- Literatuur:
- Internet
- Sociale media

Boeken

Internet

The screenshot shows the homepage of the website 'Paleontica - All Things Paleo'. The header features a logo with a nautilus shell and the text 'PALEONTICA ALL THINGS PALEO'. Below the logo is a navigation menu with links: 'Voorpagina', 'Informatie', 'Locaties', 'Fossielen', 'Community', and 'Over ons'. To the right of the menu is a search bar with a magnifying glass icon, and further right are links for 'Registreer' and 'Inloggen' with a Dutch flag icon. The main content area has a dark grey background with the heading 'Zelf fossielen zoeken' in white. Below the heading is a paragraph of text and a link 'Verder lezen...'. To the right of the text is a photograph of a fossilized ammonite shell in a dirt matrix, with a geological hammer and a pickaxe nearby. At the bottom of the page, there are four white boxes with icons and text: 'Locaties Walcheren', 'Artikel Kids: Dino', 'Community Door: Spongebob', and 'Fossielen database Actinocamax verus'.

 PALEONTICA
ALL THINGS PALEO

Voorpagina Informatie Locaties Fossielen Community Over ons

Q Registreer Inloggen

Zelf fossielen zoeken

Als je zelf fossielen gaat zoeken is een goede voorbereiding noodzakelijk. Op deze pagina geven we een eenvoudig 5-stappenplan voor de beginner, dat houvast kan bieden om zelf met succes naar fossielen te gaan zoeken: ...

[Verder lezen...](#)

 Locaties
Walcheren

 Artikel
Kids: Dino

 Community
Door: **Spongebob**

 Fossielen database
Actinocamax verus

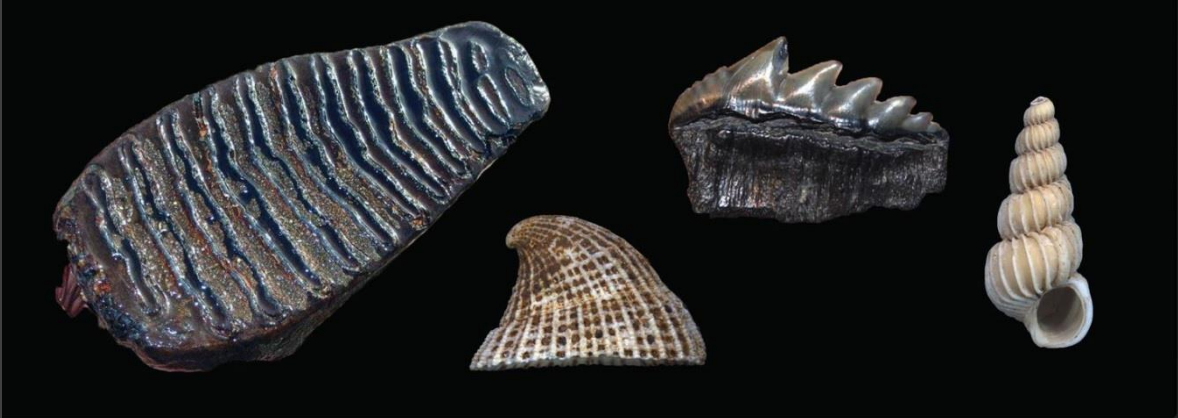
Sociale media

Haaientanden van Zeeland en Vlaanderen
Groep (Openbaar) · 2,0 d. leden

Lid geworden + Uitnodigen

Discussie Personen Media Bestanden Vragen Reels

Strandfossielen
Groep (Privé) · 4,8 d. leden

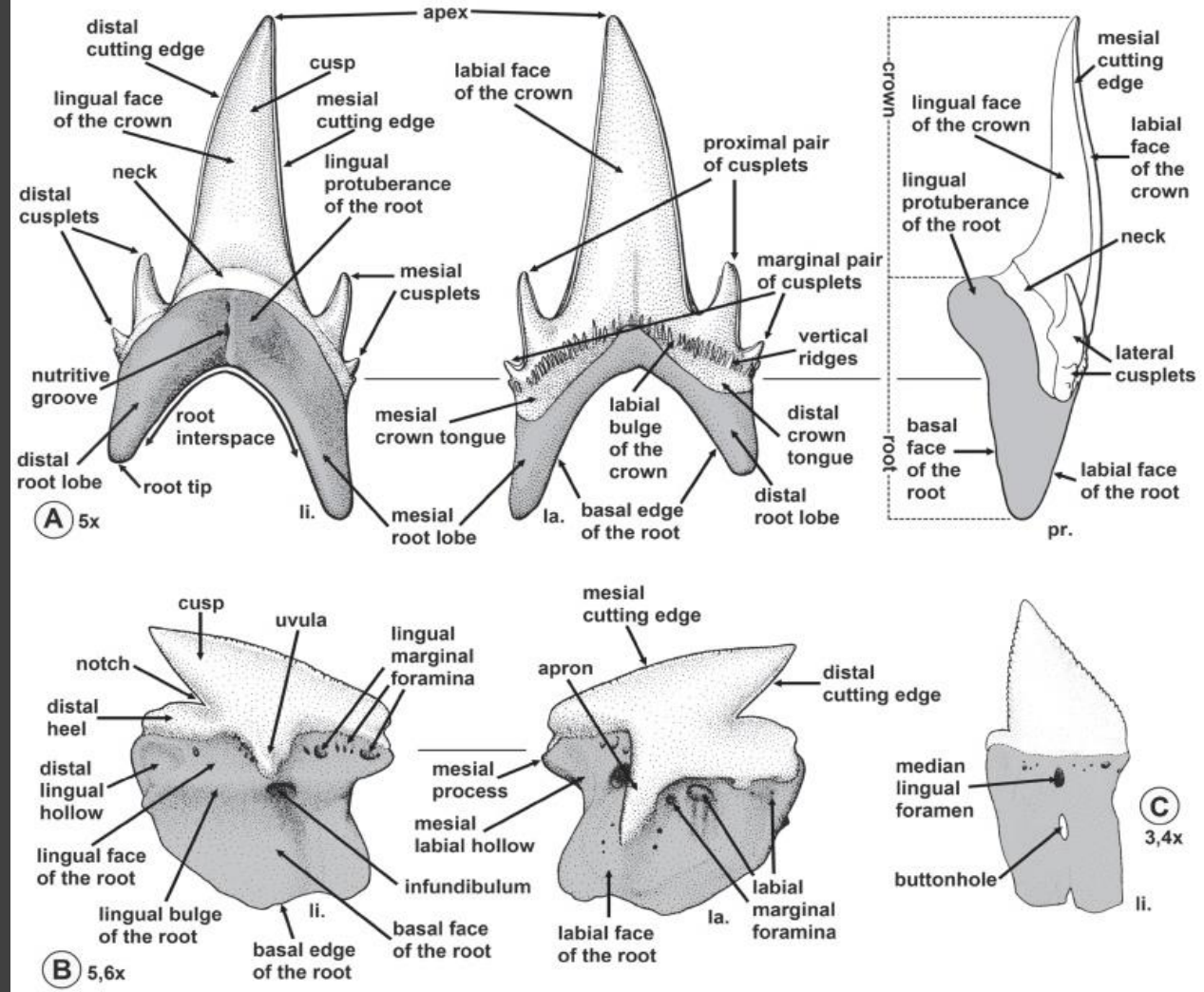
Lid geworden + Uitnodigen

Haaiantanden Zoekgids

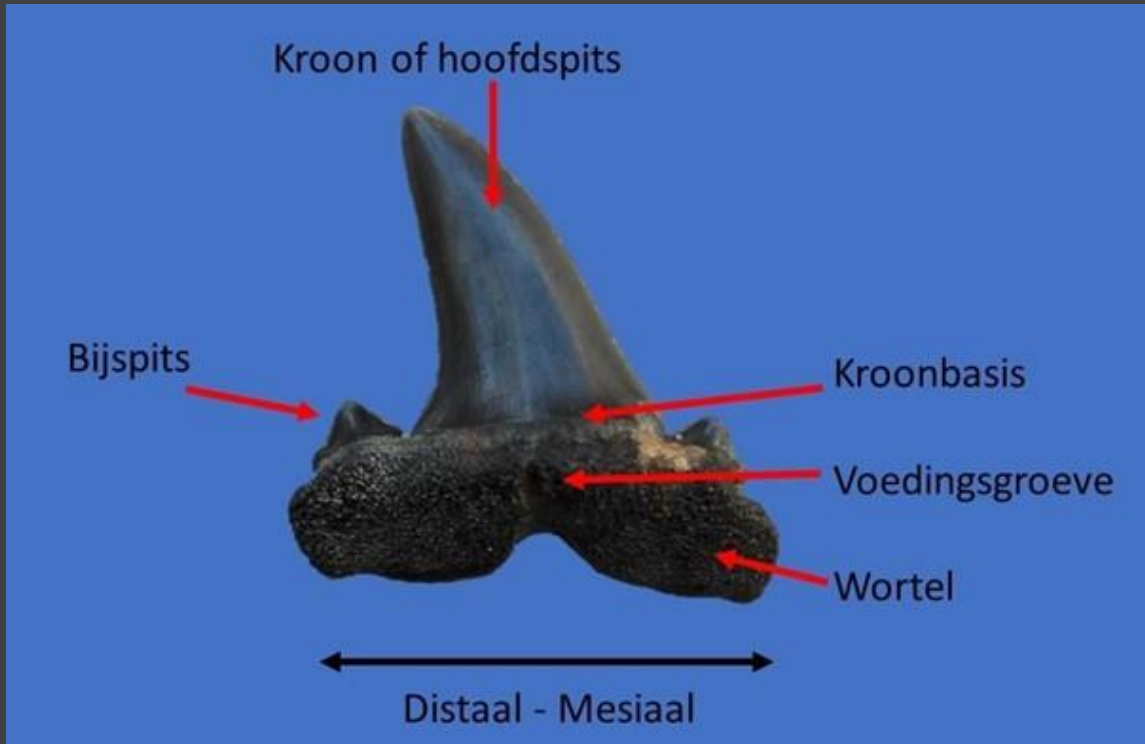
Haaiantanden determineren

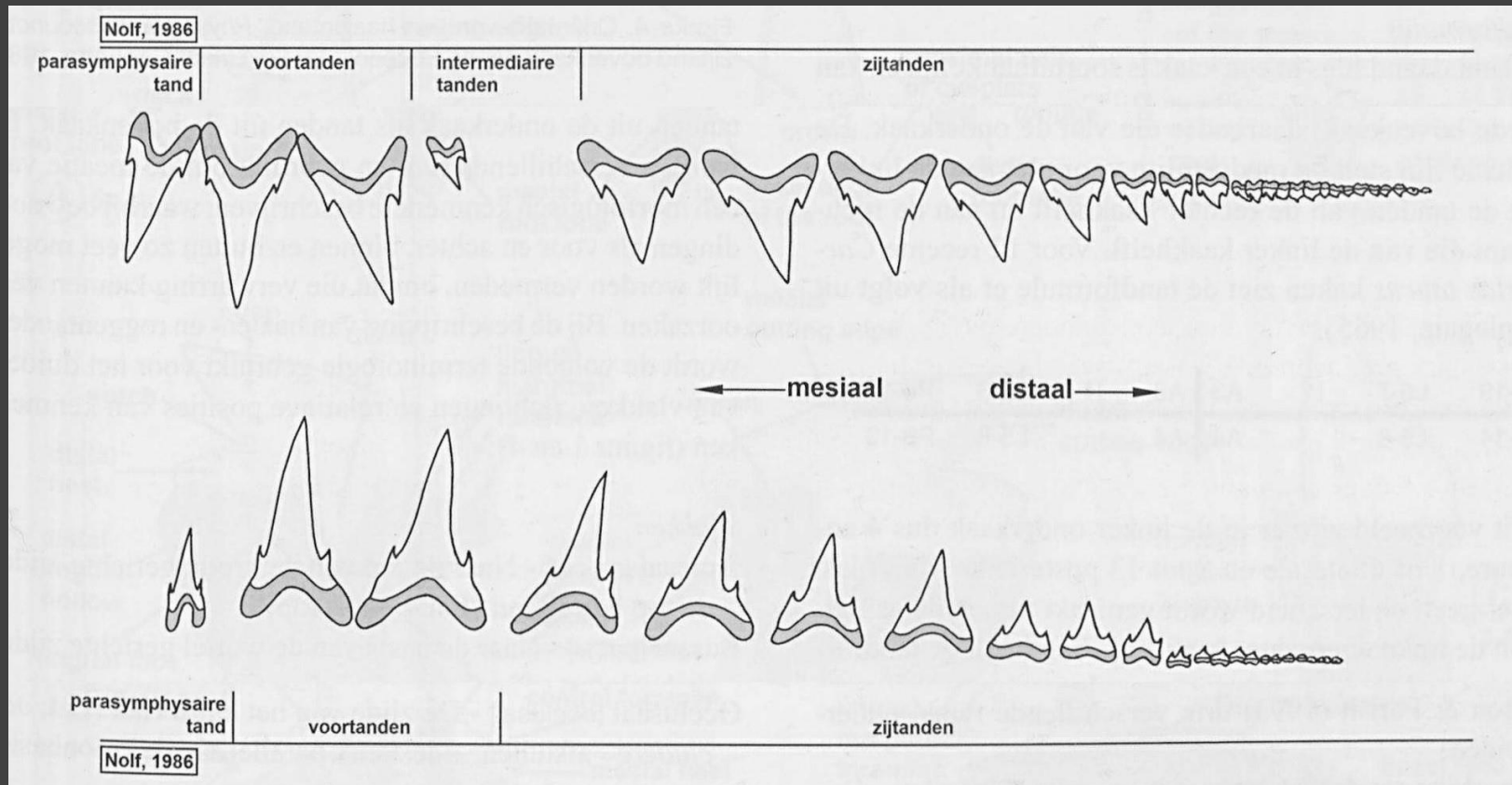
Morfologische kenmerken haaiantanden (Eng.)

© Bor T., *Terminologie en determinatie van haaien- en roggentanden*, Afzettingen WTKG 34 (4), 2013

Haaiantanden determineren

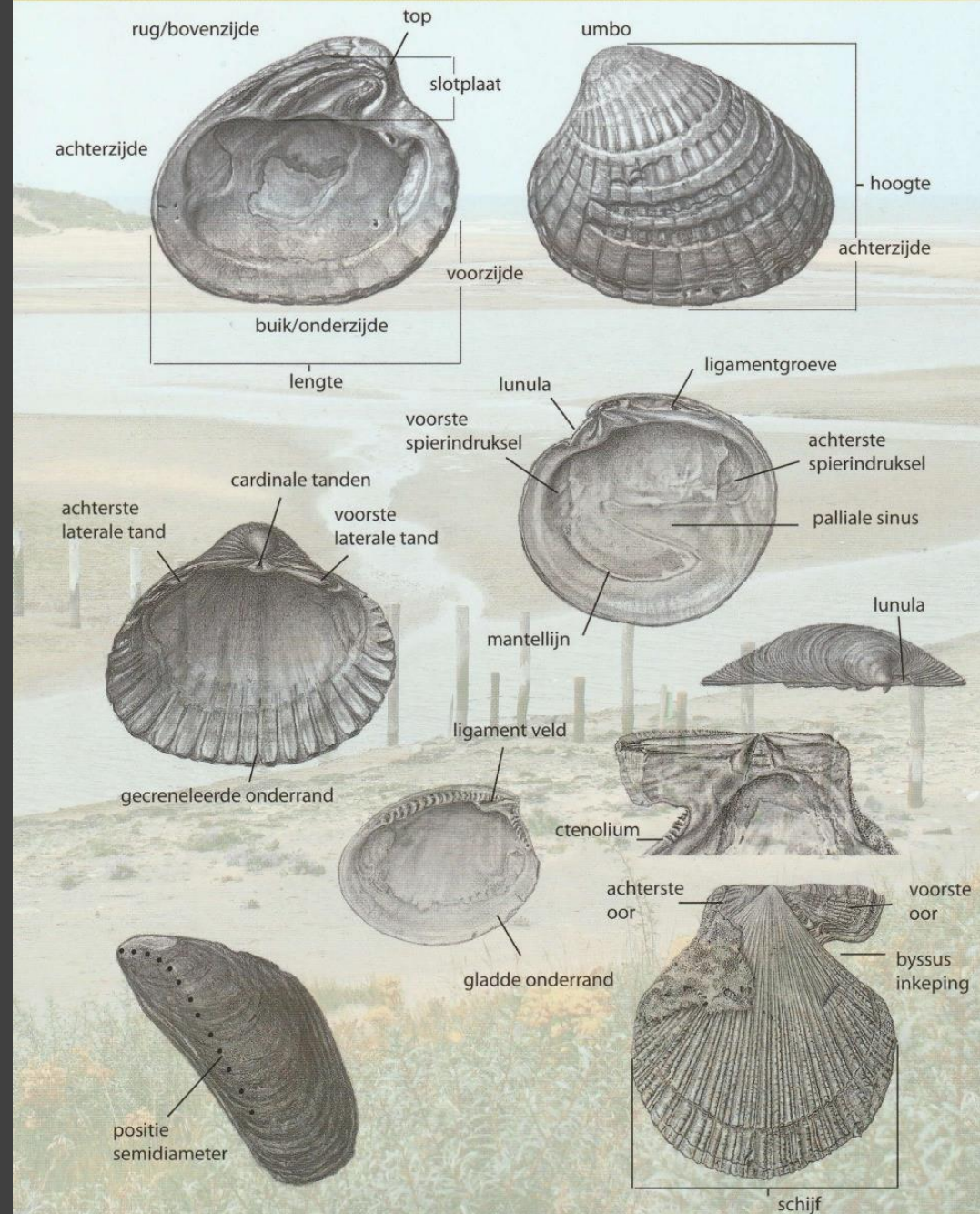

Gebitsindeling

Bron: Bor T, Terminologie en determinatie van haaien- en roggentanden, Afzettingen, WKTG, 2013, nummer 4

Schelpen determineren

© Moerdijk et al., *De fossiele schelpen van de Nederlandse kust*, NCB naturalis, 2010

Botresten:
fossiel of
recent?

Kleur niet altijd aanwijzing

Let op snijvlakken (slachtafval)

Visresten: wervels vaak recent

Fossiel bot is 'zwaarder'

Sommige botten honderden jaren oud

Gedomesticeerde dieren van tweeduizend jaar oud?

Aanleggen van een verzameling

1. Logboek
2. Ontzilten
3. Conserveren
4. Restaureren

1. logboek

- Datum
- Waar gevonden
- Toestand van de vondst
- Indien aangekocht/gekregen: welke conserveringstechniek?
- Indien mogelijk: correcte determinatie
- Volgnummer

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q
1	Oostende - Oosteroever																
2																	
3	Paleogeen + herwerking Neogeen + Kwartair																
4	Eoceen																
5	Bartoniaan + Ypresiaan																
6	Beenvissen	<i>Actinopterygii</i>	Klein, 1885														
7	O1	<i>Albula sp.</i>	Gronow, 1763														
8	O2	<i>Pycnodus sp.</i>	Agassiz, 1835														
9	O3	Kieuwdeksel beervis															
10	O4	Teleostei gen. et spec. indet.	Müller, 1846														
11	Haaien & Roggen	<i>Elasmobranchii</i>	Bonaparte, 1838														
12	Roggen	<i>Batoidea</i>	Case, 1978														
13	O5	<i>Raja clavata</i>	Linnaeus, 1758	Neogeen, Pliocéen													
14	O6	<i>Leidybatis jugosus</i>	Leidy, 1876														
15	O7	<i>Aetobatus irregularis</i>	Agassiz, 1843														
16	O8	<i>Myliobatidae sp.</i>	Bonaparte, 1838														
17	Haaien	<i>Selachimorpha</i>	Nelson, 1984														
18	O9	<i>Abdounia minutissima</i>	Cappetta, 1980														
19	O10	<i>Abdounia recticon</i>	Winkler, 1873														
20	O11	<i>Hypotodus verticalis</i>	Agassiz, 1843	Lower Lateral													
21	O12	<i>Alopias latidens</i>	Lerliche, 1908														
22	O13	<i>Striatolamia macrota</i>	Agassiz, 1843	Upper Lateral													
23	O14	<i>Striatolamia macrota</i>	Agassiz, 1844	Upper Anterior													
24	O15	<i>Striatolamia macrota</i>	Agassiz, 1845	Third Lower Anterior													
25	O16	<i>Striatolamia macrota</i>	Agassiz, 1846	Lower Lateral													
26	O17	<i>Xyphodolamia ensis</i>	Leidy, 1877														
27	O18	<i>Sylvestrilamia teretidens</i>	White, 1931	Lower Anterior													
28	O19	<i>Carcharias acutissima</i>	Agassiz, 1843	Upper Anterior													
29	O20	<i>Carcharias acutissima</i>	Agassiz, 1843	Lower Anterior													
30	O21	<i>Carcharias acutissima</i>	Agassiz, 1843	Upper Lateral													
31	O22	<i>Jaekelotodus robustus</i>	Lerliche, 1908	Third Upper Anterior													
32	O23	<i>Jaekelotodus robustus</i>	Lerliche, 1908	Upper Lateral													

2. Ontzilten (botmateriaal)

- Zout: kan kristalliseren en barsten veroorzaken in het fossiel
- Minstens 7 dagen
- Zoet water
- Gedemineraliseerd water
- Indien kraantjes water: dagelijks verversen
- Drogen:
  - Niet in direct zonlicht
  - Eventueel inwikkelen in vochtige boek

Conserveren

- Pyrietrot:
  - Niet altijd zichtbaar
  - ‘autokatalytisch proces’
- Paraloid B72 = syntetischacrylaat (soort plastic)
  - Verkrijgbaar op het internet
  - Korrels om op te lossen in aceton
  - 5% oplossing
  - Reversibel!

Pyrietrot op een fossiel bot
©Anthonie Hellemond

4. Restaureren

- Gebroken stukken herstellen
- Keuze maken:
  - Esthetisch: zorgen dat restauratie zo weinig mogelijk opvalt
  - Behouden van data: duidelijk maken wat gerestaureerd is
- Kleine breuken: calciëtpasta (eventueel nakleuren)
- Grote breuken: cyanoacrylaat (= secondelijm)
- Vermijd houtlijm

Ter afronding: toekomstige suppleties?

In 2026 staat een nieuwe suppletie gepland. Hiervoor zal zand van de Hinderbanken worden gebruikt...

“Verhoog het strand met fossielrijk zand”: verzamelaar Joeri overhandigt petitie aan minister Annick De Ridder (N-VA)

Joeri (rechts) overhandigde een petitie aan minister Annick de Ridder en burgemeester Wilfried Vandaele. — © jve

© Het Nieuwsblad, 26-01-2025

DE HAAN

⊕ Op dit stukje strand ligt het vol met haaiantanden van miljoenen jaren oud, maar daar komt mogelijk een eind aan

© De Standaard, 27-01-2025

Vragen?